

373.25 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส 691 อ. อาชีวศึกษาพัฒนาชาติ : บทเรียนจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา, 2548.
68 หน้า
ISBN : 974 - 559 - 759 - 7
1. อาชีวศึกษา - เยอรมนี 2. อาชีวศึกษาพัฒนาชาติ - เยอรมนี
3. ชื่อเรื่อง

อาชีวศึกษาพัฒนาชาติ : บทเรียนจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

สิ่งพิมพ์ สกศ.   อันดับที่ 45/2548

พิมพ์ครั้งที่ 1   มิถุนายน 2548   1,000 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 2   ธันวาคม 2548   1,000 เล่ม

ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่   กลุ่มนโยบายและแผนการผลิตและพัฒนากำลังคน
สำนักนโยบายและแผนการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ถนนสุขุวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 0 2668 7123 ต่อ 2416, 2418 และ 2419
โทรสาร 0 2243 2787
Web Site : <http://www.onec.go.th>

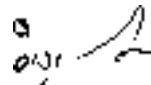
ผู้พิมพ์   สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

พิมพ์ที่   บริษัท พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด
78/198-200 หมู่ 5 โครงการอินทราวิ
ถนนพระยาสุเรนทร์ (ซอยรามอินทรา 109)
แขวงบางชัน เขตคลองสามวา กทม. 10510
โทรศัพท์ 0 2919 1481, 0 2919 1489, 0 2540 1064-5
โทรสาร 0 2919 1507

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดพิมพ์และเผยแพร่เอกสารเรื่อง อาชีวศึกษาพัฒนาชาติ : บทเรียนจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งมีสาระเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของประเทศเยอรมนี ที่มีชื่อเสียงทั่วโลกว่าประสบความสำเร็จในการพัฒนากำลังแรงงานให้เป็นผู้ที่มีความรู้และสมรรถนะสูง สามารถปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก และมีขีดความสามารถในการแข่งขันอยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่องตลอดมา อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาของไทย ให้สอดคล้องตามแนวนโยบายของรัฐบาล ที่จะยกระดับความรู้และสมรรถนะของกำลังแรงงาน ให้เป็นกำลังสำคัญที่จะนำประเทศชาติก้าวไปสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ และรองรับกระแสโลกาภิวัตน์

อาชีวศึกษาพัฒนาชาติ: บทเรียนจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จึงเป็นที่ต้องการของผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการอาชีวศึกษาและผู้ประกอบการ ในการนำแนวคิดไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างและพัฒนากำลังแรงงานให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท่ามกลางกระแสความผันผวนและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง สำนักงานฯ จึงได้ดำเนินการจัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 2 และหวังว่าเอกสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการอาชีวศึกษาไทย ต่อไป

(นายอำรุง จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

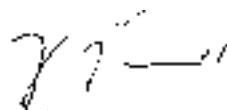
ธันวาคม 2548

คำนำ

การพิมพ์ครั้งที่ 1

สำนักงานฯ ได้ให้การสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เรื่อง อาชีวศึกษา พัฒนาชาติ : บทเรียนจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสำนักงานฯ ได้รับอนุญาตให้จัดพิมพ์ เพื่อเผยแพร่ไปยังผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาและการพัฒนาบุคลากรใน สถานประกอบการ สถานศึกษา และผู้สนใจ โดยเนื้อหาในเล่มกล่าวถึง การจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของประเทศเยอรมนี ซึ่งมีชื่อเสียงทั่วโลกว่าประสบความสำเร็จ ในการพัฒนากำลังแรงงานให้เป็นผู้ที่มีความรู้ มีสมรรถนะ และมีขีดความสามารถ ในการแข่งขันสูง สามารถปรับตัวให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก ซึ่งสำนักงานฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการจัดการ อาชีวศึกษาของชาติ ตามแนวนโยบายของรัฐบาล ในการยกระดับการศึกษาของแรงงาน เพื่อให้ประเทศก้าวไปสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ และรองรับกระแสโลกาภิวัตน์

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ใคร่ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ที่อนุญาตให้จัดพิมพ์และเผยแพร่องค์ความรู้ดังกล่าว และหวังเป็น อย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการ อาชีวศึกษา และผู้ประกอบการ ที่จะนำแนวคิดและประสบการณ์ในการจัดการศึกษา และการฝึกอบรมอาชีพของประเทศเยอรมนี ไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างและพัฒนาแรงงาน ให้มีความรู้และสมรรถนะในการทำงาน ท่ามกลางกระแสความผันผวนและการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(ศาสตราจารย์ ร.ต.อ. ดร. วรเดช จันทรศร)

เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกมานานนับร้อยปีแล้วว่า สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีประสบความสำเร็จ ในการพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะกำลังคนระดับกลางและนักเทคโนโลยี ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนภาคการผลิต อันเป็นหัวใจของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องมาจากการดำเนินการที่สำคัญ 3 ประการคือ

ประการที่ 1 การเตรียมคนเพื่อประกอบอาชีพ โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วัยอยู่ในวัยเด็กด้วยการปลูกจิตสำนึกว่าทุกคนต้องมีอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีความสุขตลอดชีวิต มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กนักเรียนประถมปลาย รู้จักโลกของอาชีพต่าง ๆ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมแนะแนว โดยครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมแรงงานของรัฐ สภาหอการค้า เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้นักเรียนได้สำรวจความถนัดและความชอบในการเลือกประกอบอาชีพของตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อการเข้าศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเภทและสาขาที่เหมาะสมกับอาชีพที่เลือก

ประการที่ 2 การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิภาพ มีปัจจัยสนับสนุนหลายประการดังนี้

1) ในการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ เกิดจากความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างสถานประกอบการและรัฐบาล โดยสถานประกอบการใช้การฝึกอบรมนักเรียนทวิภาคี/ช่างฝึกหัด เป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างพนักงานใหม่ที่มีจิตวิญญาณผูกพันกับองค์กร รักองค์กร อยากรับผิดชอบการพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน โดยสร้างเป็นวัฒนธรรมองค์การในการถ่ายโอนความรู้และประสบการณ์ เป็นมรดกจากรุ่นสู่รุ่นภายใต้บริบทที่รัฐบาลจัดสรรอย่างเอื้อประโยชน์ ทั้งในด้านกฎหมายและการวิจัยพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สถานประกอบการดำเนินการฝึกอาชีพให้เยาวชนได้อย่างสะดวกและมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งภายในประเทศและในระดับนานาชาติ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

2) หอการค้าของแต่ละอาชีพมีบทบาทสำคัญในการกำหนดสาขาวิชา และมาตรฐานคุณภาพการฝึกอาชีพ ที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการอย่างแท้จริง และพัฒนาคุณภาพการฝึกอาชีพให้เข้ากับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงได้ทันเหตุการณ์ รวมทั้งการจัดการฝึกอาชีพใหม่ ๆ ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งและทันการเคลื่อนไหวของตลาดแรงงานโลก

3) ในการฝึกอาชีพทุกสาขาวิชา ไม่ว่าจะเป็นสาขาวิชาที่เกี่ยวกับช่างอุตสาหกรรม สาขาวิชาเกษตรกรรม หรือสาขาวิชาใดก็ตาม จะมีวิชาเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจการค้า ประกอบอยู่ด้วยเสมอ โดยมีแนวคิดที่ว่าผู้ผลิตต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตลาดของผู้บริโภค จึงจะสามารถพัฒนาสินค้าและบริการได้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคอย่างแท้จริง อันมีผลทำให้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดผู้บริโภค

4) สังคมของชาวเยอรมันให้ความสำคัญต่อการมีงานทำ และการมีความสามารถทำงานได้ตลอดชีวิต (employability) จะเห็นได้จากผู้ปกครองส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษาคือในระบบทวิภาคี และมีระบบการศึกษา/ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองตลอดชีวิต (self-directed learning/training)

5) ผู้สำเร็จการศึกษาระบบทวิภาคี มีหลายช่องทางในการเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาที่สัมพันธ์กับการทำงาน เป็นการต่อยอดความรู้และทักษะในสายงานอาชีพของตน ช่วยให้มีโอกาสความก้าวหน้าในชีวิตการทำงานมากขึ้น

ประการที่ 3 การส่งเสริมการวิจัยพัฒนาการฝึกอาชีพ ถึงแม้ว่าเยอรมนีจะประสบความสำเร็จอย่างดียิ่งในการฝึกอาชีพ แต่รัฐบาลก็ไม่ได้นิ่งนอนใจ ยังส่งเสริมให้มีการวิจัยใน “เชิงรุก” อย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้น เช่น ตำแหน่งช่างฝึกหัดลดลง ตลอดจนการวิจัยเพื่อพัฒนาการฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสการทำงานในยุคการค้าเสรี ที่แรงงานสามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานระหว่างประเทศได้

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

จากประสบการณ์ความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ ที่มีประสิทธิภาพสนองต่อความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีดังกล่าว สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับบริบทประเทศไทย ได้ โดยเร่งส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษา มากขึ้น โดยเฉพาะในลักษณะเป็นหุ้นส่วนกับสถานศึกษาซึ่งต่างก็มีส่วนได้ส่วนเสียกับ ผลการจัดการศึกษาร่วมกัน ทั้งนี้รัฐบาลควรดำเนินการดังนี้ 1) กำหนดเป็นนโยบาย เร่งด่วนและสนับสนุนงบประมาณให้สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย/สภาหอการค้า แห่งประเทศไทย จัดทำมาตรฐานอาชีพ เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดการศึกษาและฝึกอบรม อาชีพ และพัฒนาหลักสูตรอาชีพใหม่ตามการเคลื่อนไหวของตลาดแรงงาน 2) ปรับปรุง กฎหมาย และกฎ ระเบียบต่าง ๆ ทั้งในด้านการบริหารงานและด้านการเรียนการสอน ให้เอื้อต่อการดำเนินการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษา และ 3) ส่งเสริม สนับสนุน การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม อาชีพ โดยร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา

สารบัญ

คำนำ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

บทนำ

1

การจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมอาชีพในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี:

กรณีศึกษารัฐบาวาเรีย

4

ระบบการศึกษาของรัฐบาวาเรีย

4

โครงสร้างระบบการศึกษา

4

ระบบการฝึกอบรมอาชีพของเยอรมนี

8

การฝึกอบรมอาชีพเบื้องต้น

8

การฝึกอบรมอาชีพต่อเนื่อง

19

การฝึกอบรมอาชีพใหม่

19

การแนะแนวอาชีพ

21

กระบวนการแนะแนวอาชีพ

22

รูปแบบการแนะแนวอาชีพ

22

การวิจัยเพื่อพัฒนาการฝึกอบรมอาชีพ

25

การวิจัยตลาดผู้ฝึกงานและตลาดแรงงาน

26

ผลการวิจัยตลาดผู้ฝึกงานและตลาดแรงงาน

26

การปฏิรูปการฝึกอบรมอาชีพ

29

สรุปการศึกษาดูงานการฝึกอบรมอาชีพสาขาอาชีพต่าง ๆ

31

สรุปบทเรียน : การอาชีวศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

52

บรรณานุกรม

56

รายนามที่ปรึกษาและผู้จัดทำรายงาน

59

บทนำ

โลกในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะแข่งขันกันรุนแรงมากขึ้น เพื่อพัฒนาไปสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ซึ่ง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี¹ ได้ให้นโยบายที่จะนำประเทศเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ภายใน 10 ปี เป็นทิศทางที่ภาครัฐและเอกชนจะต้องเตรียมความพร้อมในทุกด้าน เพื่อสนับสนุนและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งรัฐบาลจะต้องกำหนดกลยุทธ์และปัจจัยหลักในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และที่สำคัญจำเป็นต้องมีกำลังคนระดับกลางและนักเทคโนโลยีที่มีคุณภาพและสมรรถนะสูง ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนของภาคการผลิต ที่เป็นหัวใจของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน ดังนั้นการอาชีวศึกษาไทย ซึ่งมีหน้าที่ผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลางและนักเทคโนโลยี จำเป็นต้องมีการปฏิรูปทั้งระดับแนวคิด โครงสร้าง และวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้ผลผลิตของการอาชีวศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการพัฒนาชาติ (คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา, 2547: 31)

เยอรมนีเป็นประเทศที่มีการจัดการอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคี (Dual System) ที่มีประสิทธิภาพมาอย่างยาวนาน สามารถผลิตกำลังงานที่มีทักษะฝีมือเพื่อสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้เป็นอย่างดี จึงทำให้วงการอุตสาหกรรมเยอรมนีสามารถผลิตสินค้าและบริการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง ยังตั้งสถาบันเพื่อการตลาดแรงงาน และการวิจัยอาชีพของสถาบันแรงงานแห่งสหพันธ์รัฐ (Institut für Arbeitsmarkt und Berufsforschung der Bundesanstalt für Arbeit) เพื่อทำการวิจัยและพัฒนาการศึกษาการอาชีพและการเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ผลจากการวิจัยทำให้เยอรมนีสามารถแก้ปัญหาแรงงาน ราคาต่ำที่หลังไหลจากยุโรปตะวันออก อันเป็นผลเนื่องมาจากความร่วมมือระหว่างสหภาพยุโรปเกี่ยวกับ การเปิดตลาดการค้าเสรี ได้อย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์ โดยเน้นการฝึกอาชีพที่ใช้พื้นฐานความรู้ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ เช่น เพิ่มหลักสูตรนักพาณิชย์การ ยุโรป นักบริหารธุรกิจ ช่างอิเล็กทรอนิกส์เครื่องกลนานาชาติ ช่างเทคนิคระดับนานาชาติ เน้นการฝึกเทคโนโลยีที่สูงขึ้น (Herrmann, 2546 and Koller, 2546)

¹ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร

เพื่อพัฒนาแรงงานให้มีคุณภาพประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถแข่งขันได้ทั้งในด้านฝีมือและค่าจ้างแรงงาน เครื่องชี้บ่งความสำเร็จของการจัดการอาชีวศึกษาที่มีประสิทธิภาพของเยอรมนี สะท้อนได้จากการผลิตสินค้าที่เป็นที่ยอมรับทั่วโลก ถ้าหากสินค้าใด Made in Germany แล้วไว้ใจได้ในเรื่องคุณภาพ

นอกจากการพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพโดยชาวเยอรมันเองแล้ว รัฐบาลเยอรมนียังมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเปิดรับความรู้และการเปลี่ยนแปลงจากโลกภายนอก โดยการจัดตั้งบริษัท InWEnt gGmbH¹ โดยได้รับทุนสนับสนุนการดำเนินงานจากรัฐบาลกลาง เพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อกลางให้ผู้เชี่ยวชาญ นักธุรกิจ ผู้ประกอบการ นักการศึกษา หรือ ผู้สนใจจากต่างประเทศทั่วโลกและจากเยอรมนีเองได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิทยาการ สาขาต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน เป็นการ “รู้เรา รู้เขา” ทั้งนี้ InWEnt จะเน้นด้านอาชีวศึกษาเพื่อความเป็นผู้นำด้านการศึกษาอาชีพ (Stentzel, 2546) อันส่งผลให้ระบบทวิภาคีของเยอรมนี สามารถปรับตัวตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วต่อเนื่องในยุคโลกาภิวัตน์

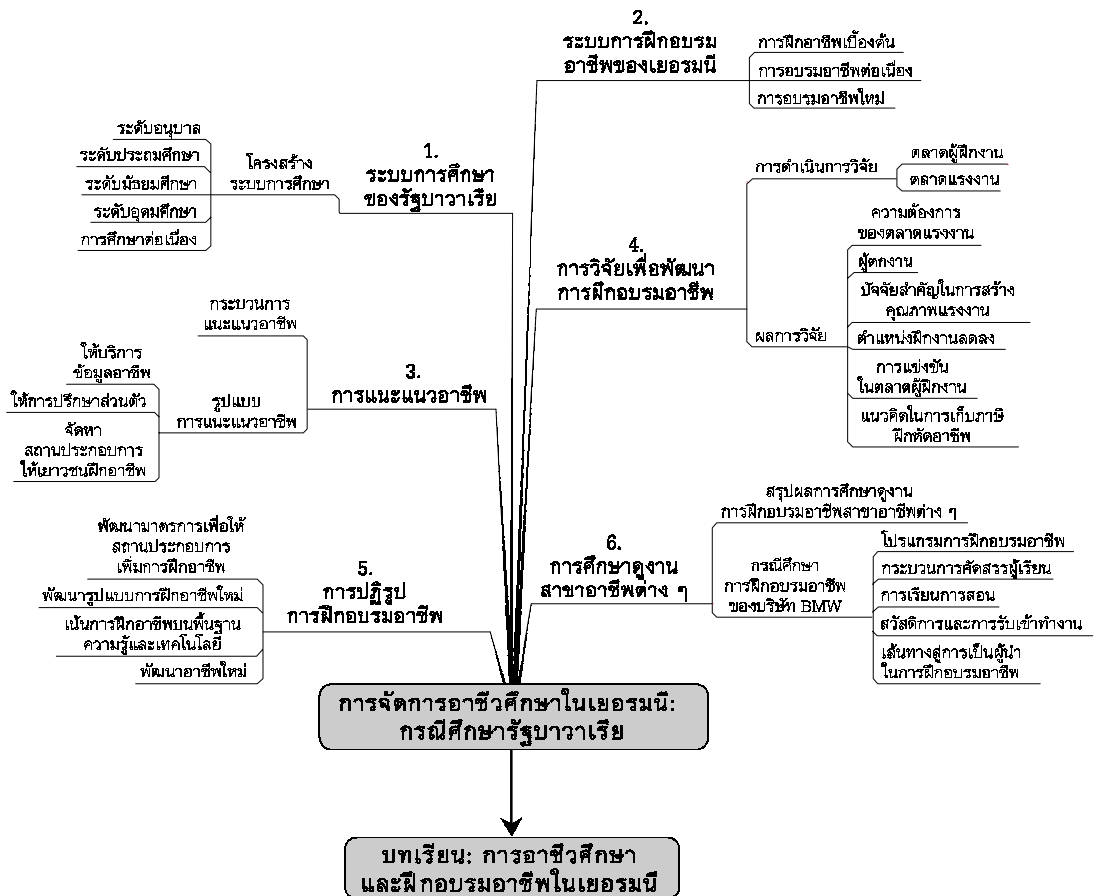
จากการที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีระบบการจัดการอาชีวศึกษาที่ประสิทธิภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สามารถพัฒนากำลังคนระดับกลางและนักเทคโนโลยีให้มีสมรรถนะในการแข่งขันในระดับชาติและระดับนานาชาติได้ นำที่จะศึกษาดูงานการจัดการอาชีวศึกษาในประเทศเยอรมนี โดยหวังว่าผลจากการศึกษาดูงาน ดังกล่าวจะได้แนวคิดในการพัฒนาวัตรกรรมการอาชีวศึกษาไทย

รายงานฉบับนี้เป็นผลจากการศึกษาดูงานด้านการจัดการอาชีวศึกษาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ณ รัฐบาลวาเรีย ในระหว่างวันที่ 14-29 กันยายน 2546 ภายใต้โครงการแลกเปลี่ยนผู้ชำนาญการฝึกอบรม ด้านอาชีวศึกษาระหว่างประเทศไทยและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Exchange Programme for Specialists in Vocational Training between Thailand and Germany 1998) (ฉวี, 2546 : 3) โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและบริษัท InWEnt gGmbH เมืองโคโลญและเมืองมิวนิค เป็นผู้ดำเนินการโครงการดังกล่าว

inWEnt

¹ InWEnt- Internationale Weiterbildung und Entwicklung gGmbH (Capacity Building International, Germany) เป็นบริษัทที่เกิดจากการร่วมตัวของสถาบัน CDG และสถาบัน DSE (ฉวี, 2546: 4)

รายงานฉบับนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก กล่าวถึงการจัดการอาชีวศึกษาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี: กรณีศึกษารัฐบาวาเรีย ซึ่งเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาของประเทศเยอรมนี สะท้อนจากการจัดการอาชีวศึกษาของรัฐบาวาเรีย สำหรับส่วนที่สอง เป็นบทสรุป บทเรียนการศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ จากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 อาชีวศึกษาพัฒนาชาติ : บทเรียนจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

การจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี : กรณีศึกษารัฐบาวาเรีย

การศึกษาดูงานการจัดการอาชีวศึกษาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ณ รัฐบาวาเรีย ซึ่งเป็นรัฐใหญ่มีการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทำให้เห็นวาระบบการฝึกอบรมอาชีพของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีความเชื่อมโยงและเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา ซึ่งสาระเกี่ยวกับระบบการศึกษาของรัฐบาวาเรีย ระบบการฝึกอบรมอาชีพของเยอรมนี การแนะแนวอาชีพ การวิจัยเพื่อพัฒนาการฝึกอบรมอาชีพ การปฏิรูปการฝึกอบรมอาชีพ และกรณีศึกษาการฝึกอบรมอาชีพของบริษัท BMW จำกัด(มหาชน) จะเป็นแนวคิดในการพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาไทย

ระบบการศึกษาของรัฐบาวาเรีย

การจัดการศึกษาเป็นอำนาจหน้าที่ของแต่ละรัฐ รัฐบาลกลางเป็นเพียงผู้กำหนดนโยบายกว้าง ๆ เท่านั้น คือให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาภาคบังคับ อย่างน้อย 12 ปี (compulsory schooling) เริ่มตั้งแต่อายุ 6 ถึง 18 ปี เป็นการเรียนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โดยนักเรียนจะต้องเรียนในสถานศึกษาเต็มเวลา (full time) เป็นเวลา 9 ปี (ในบางรัฐ 10 ปี) หลังจากนั้นนักเรียนสามารถเลือกเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ (Secondary Grammar School - Gymnasium) หรือโรงเรียนอาชีวศึกษาแบบเต็มเวลา (Full Time Vocational School - Berufsfachschule) หรือโรงเรียนอาชีวศึกษาแบบไม่เต็มเวลา (Part Time Vocational School - Berufsschule) การเรียนในโรงเรียนของรัฐไม่ต้องจ่ายค่าเล่าเรียน สำหรับรัฐบาวาเรียมีโครงสร้าง ระบบการศึกษา ดังนี้ (ภาพที่ 2)

โครงสร้างระบบการศึกษา การจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ระดับอนุบาล (Elementary Level) เป็นการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเริ่มตั้งแต่อายุ 3-5 ปี เป็นความสนใจของผู้ปกครองที่จะส่งบุตรหลานเข้าศึกษา

ระดับประถมศึกษา (Primary Level) เป็นการศึกษาภาคบังคับใช้เวลาเรียน 4 ปี เริ่มตั้งแต่อายุ 6-9 ปี ซึ่งในระดับนี้ทางโรงเรียนจัดให้มีการแนะแนวอาชีพ ให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานให้นักเรียนได้สำรวจความสนใจ ความชอบ หรือความถนัดของตนเอง เป็นการเตรียมตัวเพื่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาในแผนก/สาขาที่เหมาะสมกับอาชีพที่ตนสนใจ

ระดับมัธยมศึกษา (Secondary Level) เป็นการศึกษาภาคบังคับหลังจากจบระดับประถมศึกษา ใช้เวลาศึกษา 9 หรือ 10 ปี แล้วแต่สาขาและวิธีการเรียน แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ประเภทที่ 1 เป็นสาย สามัญ ประเภทที่ 2 และ 3 เป็นสายอาชีพ ส่วนประเภทที่ 4 เป็นแบบผสม (DAAD Information Center Bangkok, 2546: 5) ซึ่งนักเรียนสามารถเลือกเรียนตามที่ได้รับการแนะแนวอาชีพจากการเรียนในระดับประถมศึกษา ดังนี้

ประเภทที่ 1 Secondary Grammar School (Gymnasium) มัธยมศึกษาสายสามัญหรือสายวิชาการ เป็นการเรียนการสอนที่เน้นวิชาการ สำหรับผู้ที่มีมุ่งเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัย แบ่งเป็น มัธยมต้น 6 ปี และมัธยมปลาย 3 ปี ใน Senior Secondary Grammar School รวมเป็น 9 ปี นักเรียนที่จบมัธยมศึกษาสายสามัญจะได้ประกาศนียบัตรที่เรียกว่า ABITUR

ประเภทที่ 2 Intermediate Secondary School (Realschule) เป็นการเรียนที่อยู่ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ให้การศึกษาระดับพื้นฐานทั่วไป (Secondary General School) กับโรงเรียนมัธยมที่เน้นวิชาการ (Grammar School) หลักสูตรส่วนใหญ่เน้นวิชาการพื้นฐานทั่วไปหลังจากจบหลักสูตร 6 ปี สามารถเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (Upper Secondary Vocational School) เป็นเวลา 2 ปี ในโรงเรียน เพื่อฝึกอบรมอาชีพ 3 ประเภท (Kruche, 2004) คือ

1) Berufsoberschule เป็นการเรียนสายสามัญ และสายอาชีพผสมผสานกันและหากนักเรียนเรียนภาษาต่างประเทศ อีก 1 ภาษา สามารถเรียนต่อในมหาวิทยาลัย (University-Uni) หรือมหาวิทยาลัยเน้นภาคปฏิบัติ (Technical University-TU)

2) Fachoberschule เป็นการเรียนผสมผสานสายสามัญและฝึกเป็นช่างเทคนิค การเรียนในสายนี้ผู้เรียนสามารถเรียนต่อในมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (University of Applied Science-Fachhochschule: FU)

3) Berufsfachschule เป็นการเรียนอาชีวศึกษาแบบเต็มเวลาเฉพาะสาขาวิชา เช่น พยาบาล

ประเภทที่ 3 Secondary General School (Hauptschule) มัธยมศึกษาที่ให้การศึกษาระดับพื้นฐานทั่วไป เป็นเวลา 5 ปี ผู้จบจะได้ประกาศนียบัตรเพื่อเปิดประตูสู่การศึกษาสายอาชีพ เป็นอาชีวศึกษาแบบ ไม่เต็มเวลา (Vocational School-Part time) ซึ่งการศึกษากฎหมายจัดในโรงเรียนอาชีวศึกษา ส่วนการฝึกทักษะปฏิบัติจัดในสถานประกอบการหรือศูนย์ฝึกอบรมอาชีพ ใช้เวลาเรียนและฝึกเป็นเวลา 2-3.5 ปี แตกต่างกันตามสาขาอาชีพ

ประเภทที่ 4 Comprehensive School (Gesamtschule) เป็นการผสมผสานการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ประเภท เข้าด้วยกันภายใต้การบริหารหนึ่งเดียวกัน ใช้ใช้เวลาเรียน 6 ปี ตั้งแต่ เกรด 5 ถึง เกรด 10 และจะเริ่มเรียนวิชาเฉพาะทางในระดับเกรด 7 บางกลุ่มวิชาจะมีการแบ่งการเรียนมากกว่า 11 ระดับแล้วแต่ความยากง่าย

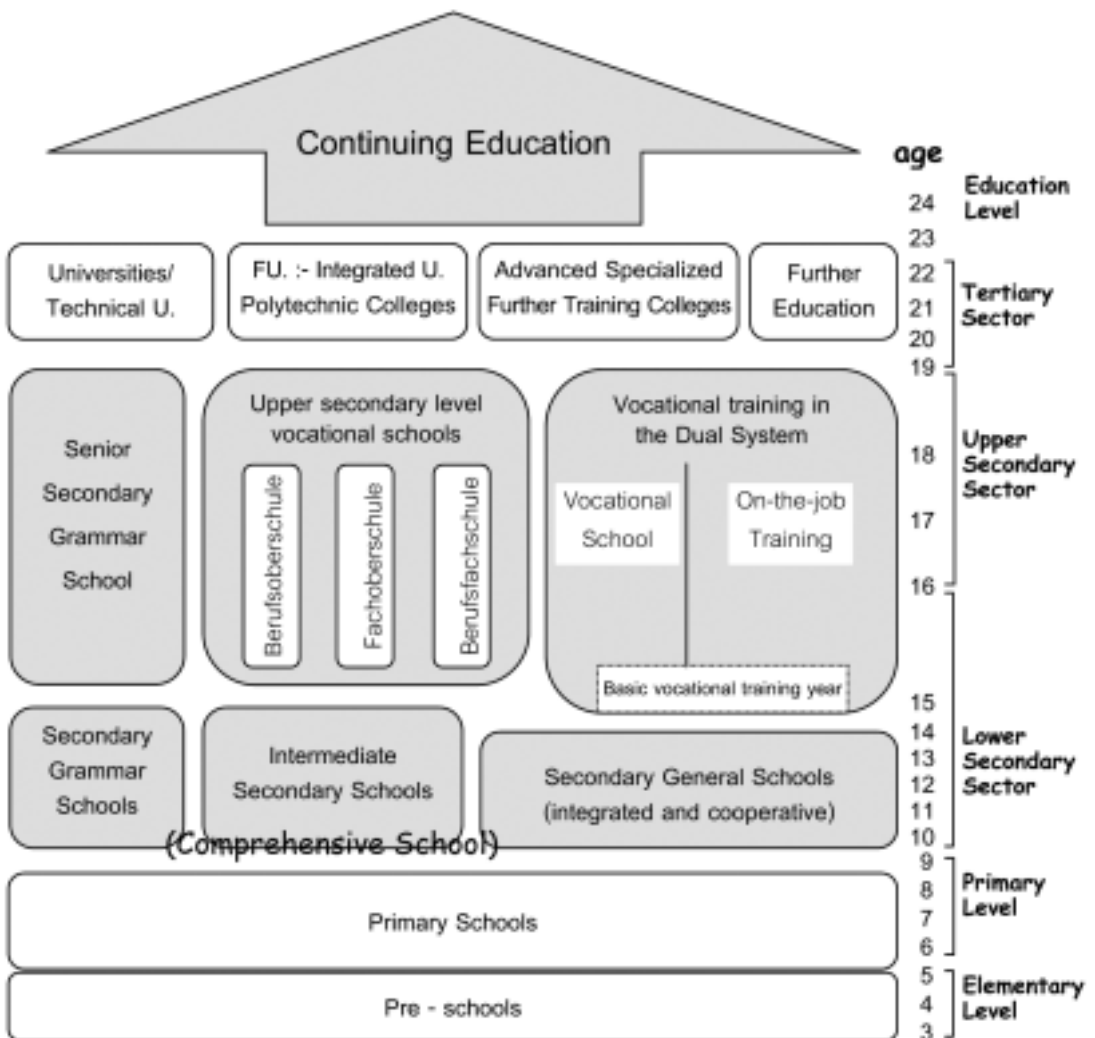
ทั้งนี้ นักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 สามารถสมัครฝึกอบรมอาชีพได้เช่นกัน

ระดับอุดมศึกษา (Tertiary Sector) เป็นการศึกษาหลังจากระดับมัธยมศึกษาซึ่งมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย (DAAD Information Center Bangkok, 2546: 6-7; Wenzel, 2546 และ แสงศรี, 2546) ได้แก่

- มหาวิทยาลัย (University-Uni) และมหาวิทยาลัยเทคนิค (Technical University-TU) เป็นประเภทวิชาการเต็มตัว(academic) เน้นการศึกษาระดับปริญญาตรีและงานด้านวิชาการล้วน ๆ
- มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (University of Applied Science-Fachhochschule: FU) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาระดับปริญญาตรีใช้ในสถานการณ์การทำงานจริง โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษากับภาคอุตสาหกรรมของเอกชน เช่น หัวข้อวิทยานิพนธ์จากสถานประกอบการ เพื่อให้ผลจากการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นประโยชน์โดยตรงต่อสถานประกอบการนั้น
- มหาวิทยาลัยศิลปะและการดนตรี มีจุดประสงค์เพื่อผลิตผู้จะออกไปยึดอาชีพศิลปะและการดนตรี
- สถาบันอื่น ๆ ที่มีฐานะเทียบเท่ามหาวิทยาลัย เช่น สถาบันฝึกหัดครู สถาบันแพทยศาสตร์ เป็นต้น

• มหาวิทยาลัยแบบผสม (Comprehensive University-Gesamthochschulen) เป็นสถาบันที่เกิดจากการร่วมมือของหลายสถาบันการศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเน้นภาคปฏิบัติ มหาวิทยาลัยศิลปะ และการดนตรี และสถาบันฝึกหัดครู ซึ่งมหาวิทยาลัยรวมแบบนี้จะทำให้ นักศึกษามีโอกาสเปลี่ยนสาขาวิชา หรือเปลี่ยนปริญญาที่จะจบได้ในระหว่างที่กำลังศึกษา

นอกจากนี้ ยังมีการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้แก่ผู้สนใจ เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งผู้ที่จัดการศึกษาต่อเนื่องนี้อาจจะเป็นสถานศึกษา หน่วยงาน หรือสถานประกอบการ

ภาพที่ 2 โครงสร้างระบบการศึกษาในรัฐบาวาเรีย

ที่มา : ปรับจากเอกสารประกอบคำบรรยาย (Herrmann, 2546)

จากโครงสร้างระบบการศึกษาของรัฐบาลวาเรียข้างต้น จะเห็นว่าระบบการศึกษามีความสัมพันธ์กับระบบการฝึกอบรมอาชีพ

ระบบการฝึกอบรมอาชีพของเยอรมนี

เยอรมนีมีประวัติการฝึกอบรมอาชีพในสถานประกอบการ ซึ่งทำตามจารีต (traditional) มาเป็นเวลานานหลายร้อยปี ไม่มีกฎหมายบังคับ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2512 จึงออกกฎหมายเป็นครั้งแรกคือ กฎหมายฝึกอบรมอาชีพ (The Vocational Training Act of 1969) โดยกำหนดแนวทางในการฝึกอบรมอาชีพไว้ 3 ประเภท คือ การฝึกเบื้องต้น (initial training) การฝึกต่อเนื่อง (further training) และการฝึกอาชีพใหม่ (retraining) การฝึกอบรมจะเน้น **การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (learning by doing)** ให้สถานประกอบการ (นายจ้าง) เป็นศูนย์กลางการฝึก ดังนั้นการออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการฝึกอบรมอาชีพต้องให้สอดคล้องกับกฎหมายการศึกษาและกฎหมายการจ้างงาน อีกทั้งยังระบุว่าการจัดการฝึกอาชีพในสถานประกอบการไม่เป็นการบังคับขึ้นอยู่กับความสมัครใจของสถานประกอบการ (Deutscher Industrie und Handelstag, 2001: 12-13)

นอกจากออกกฎหมายฝึกอบรมอาชีพแล้ว รัฐบาลยังออกกฎหมายส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ (Vocational Training Act Promotion) ในปี พ.ศ. 2524 เพื่อสนับสนุนการวางแผนและการวิจัยในการฝึกอบรมอาชีพ ซึ่งรัฐบาลแต่ละรัฐจะนำกฎหมาย 2 ฉบับนี้มาตีความ แล้วกำหนดกฎเกณฑ์ และระเบียบ เกี่ยวกับการฝึกงานขึ้นใช้เองภายในรัฐ (Der Bundesminister für Bildung und Wissenschaft, 2546)

การฝึกอบรมอาชีพเบื้องต้น (initial training) เป็นการศึกษาฝึกอบรมเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ในเยอรมนีแต่เดิมปฏิบัติกันมาอย่างไม่มีระบบเป็นเวลายาวนานแล้ว ผู้เรียนไปสมัครฝึกเป็นช่างลูกมือ กับเจ้าของกิจการ (นายจ้าง) ที่ตนสนใจ จนมีความชำนาญสามารถปฏิบัติงานได้ ต่อมาได้พัฒนาเป็นระบบสถานประกอบการจัดการฝึกอบรมเอง และเป็นระบบโรงเรียนร่วมกับศูนย์ฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ที่เรียกว่า **ระบบทวิภาคี (Dual System)** ซึ่งหมายถึงการจัดการการอาชีวศึกษาด้วยความร่วมมือของ 2 ฝ่าย ได้แก่ฝ่ายสถานศึกษาของรัฐ กับฝ่ายเศรษฐกิจหรือฝ่ายสถานประกอบการเอกชน ซึ่งเป็นความร่วมมือในลักษณะเป็นหุ้นส่วน โดยสถานศึกษาเป็นผู้ให้ความรู้สามัญและความรู้ภาคทฤษฎี ส่วนการ

ฝึกทักษะปฏิบัติ จัดในสถานประกอบการ เป็นการให้ประสบการณ์ตรงในการทำงานจาก สถานการณ์จริง (Schader, 2546) นักเรียนในระบบทวิภาคีมีฐานะเป็นช่างฝึกหัด (apprentice) ของสถานประกอบการนั้น การฝึกทักษะมี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐเป็นผู้ดูแล เมื่อ นักเรียนสำเร็จการศึกษาเป็นช่างฝีมือ (journeyman) จะมีสมรรถนะประกอบด้วย ความรู้ สามีญ ความรู้ภาคทฤษฎี และทักษะปฏิบัติ พร้อมทั้งจะทำงานได้ตามลักษณะสาขาวิชาที่ได้รับการ ฝึก

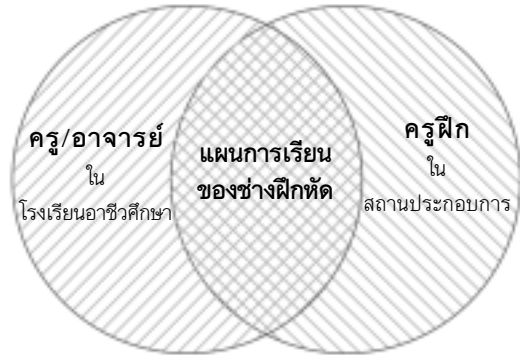
ปัจจุบันในเยอรมนี มีการฝึกช่างฝึกหัดถึง 360 สาขาอาชีพ ซึ่งสามารถใช้เป็นพื้นฐาน ในการประกอบอาชีพได้กว่า 20,000 อาชีพ ซึ่งหมายความว่าช่างฝึกหัดมีโอกาสเลือกอาชีพได้ หลากหลาย และสามารถเปลี่ยนอาชีพได้ที่ใช้ทักษะพื้นฐานเหมือน ๆ กัน (Deutscher Industrie und Handelstag, 2001:14) โดยปกติแล้วการเป็นช่างฝึกหัดจะใช้เวลา 2 -3.5 ปี แต่ถ้าผู้เข้า รับการฝึกมีความชำนาญหรือมีความสามารถมากก็ลดเวลาฝึกลงได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสาขาอาชีพ และพื้นฐานการศึกษาของแต่ละคน โดยมีการระบุเกี่ยวกับการลดเวลา ฝึกไว้ในสัญญาฝึกงาน เมื่อจบการฝึกอบรมอาชีพแล้วช่างฝึกหัดต้องไปสอบวัดสมรรถนะ ที่หอการค้าและอุตสาหกรรม¹ ผู้ที่สอบผ่านจะได้รับประกาศนียบัตร 2 ใบ คือประกาศนียบัตรวุฒิอาชีพ/ช่างฝีมือ จาก หอการค้าและอุตสาหกรรม และวุฒิการศึกษาจากสถานศึกษา ประกาศนียบัตรทั้ง 2 ใบนี้เป็น เอกสารสำคัญในการสมัครงาน ซึ่งสถานประกอบการใช้พิจารณาการรับเข้าทำงาน ขณะนี้มีการ ดำเนินการเพื่อจะรวมประกาศนียบัตรทั้ง 2 ใบให้เป็นใบเดียวกัน (Herrmann, 2546) ทั้งนี้ คณะกรรมการการอาชีวศึกษาทาง รัฐบาลเยอรมนีได้กำหนดกฎ ระเบียบ และวิธีปฏิบัติเกี่ยว กับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ได้แก่ การสมัครเข้าสู่ระบบทวิภาคี การเรียนทฤษฎีในสถาน ศึกษา การฝึกปฏิบัติในธุรกิจอุตสาหกรรม การทดสอบสมรรถนะ คุณสมบัติของผู้สอน การดูแล การฝึกทักษะ และค่าใช้จ่าย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การสมัครเข้าสู่ระบบทวิภาคี ในการการสมัครเข้าสู่ระบบทวิภาคี นักเรียนต้อง ไปขอสมัครเป็น ช่างฝึกหัด ในธุรกิจอุตสาหกรรม/สถานประกอบการ ที่ตนประสงค์จะฝึกงาน ด้วย เมื่อผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติต่าง ๆ แล้ว สถานประกอบการจะติดต่อกับทางโรงเรียน อาชีวศึกษาในเขตที่อยู่ใกล้ เพื่อร่วมกันวางแผนในการส่งช่างฝึกหัดไปเรียนวิชาสามัญ และ ภาคทฤษฎีของสาขาอาชีพที่นักเรียนเลือกไว้ ในช่วงเวลาที่ได้ตกลงกัน

¹ หอการค้าและอุตสาหกรรม อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงสำหรับ การแรงงานและระเบียบ สังคม ครอบครัวและสตรี

การเรียนในสถานศึกษา เป็นการเรียนที่เรียกว่า part-time studying กล่าวคือ ช่างฝึกหัดต้องเรียนวิชาสามัญและภาคทฤษฎีพื้นฐานในโรงเรียนอาชีวศึกษา เป็นเวลา 9-12 ชั่วโมง หรือ 1-2 วันต่อสัปดาห์ หรือเป็นการเรียนแบบ block studying โดยเรียนวิชาสามัญและภาคทฤษฎีในโรงเรียนอาชีวศึกษาติดต่อกันเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่งหลาย ๆ สัปดาห์ แล้วจึงไปฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการอีกระยะเวลาหนึ่งหลาย ๆ สัปดาห์

การที่จะจัดการเรียนและการฝึกอาชีพในลักษณะใดนั้น ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ซึ่งจะต้องมีการวางแผนการเรียนของนักเรียนทวิภาคีแต่ละคนตลอดหลักสูตร โดยดำเนินการร่วมกันระหว่างสถานศึกษา และครูฝึก ในสถานประกอบการไว้ล่วงหน้า (ภาพที่ 3) ทั้งนี้ ต้องจัดเวลาการเรียนในสถานศึกษาให้สอดคล้อง กับการฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ

ภาพที่ 3 ความร่วมมือในการจัดทำแผนการเรียนของช่างฝึกหัด

การฝึกปฏิบัติในธุรกิจอุตสาหกรรม หลังจากที่ผู้สมัครผ่านการทดสอบความพร้อมจากสถานประกอบการ และการตรวจสอบของแพทย์ว่ามีสุขภาพดี เหมาะสมที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในสาขาอาชีพที่ตนต้องการ ขั้นตอนต่อไปคือการทำสัญญาเข้าเป็นช่างฝึกหัด ซึ่งรัฐบาลกลางของเยอรมนี ได้วางเกณฑ์กว้าง ๆ สำหรับการพิจารณารับช่างฝึกหัดดังนี้

- 1) ผู้ที่จะเข้าเป็นช่างฝึกหัดจะต้องมีอายุครบ 15 ปี และสอบไล่ได้ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
- 2) การเป็นช่างฝึกหัดจะใช้เวลาประมาณ 2-3.5 ปี แตกต่างกันตามสาขาอาชีพ
- 3) สถานประกอบการจะต้องรับช่างฝึกหัด ให้เหมาะสมกับจำนวนบุคลากร (ครูฝึก/Master/Meister¹) และเครื่องมือ เครื่องจักร ซึ่งรัฐบาลกำหนดไว้สำหรับแต่ละสาขาอาชีพ
- 4) สถานประกอบการที่รับช่างฝึกหัดจะต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่รัฐบาลกำหนดขึ้น

¹ Meister เป็นภาษาเยอรมัน

5) ต้องมีการทำสัญญาระหว่างธุรกิจอุตสาหกรรม/สถานประกอบการ (นายจ้าง) และผู้เข้ารับการฝึก(ช่างฝึกหัด) และส่งสัญญาไปให้หอการค้าและอุตสาหกรรม ประจำเมืองนั้น เพื่อลงทะเบียนไว้ โดยสัญญาจะต้องระบุดังต่อไปนี้

- ลักษณะ และจุดมุ่งหมายของงานที่จะฝึก
- วันเริ่มต้น -สิ้นสุดการฝึก
- เวลาฝึกแต่ละวัน
- วันพักผ่อน
- ระยะเวลาทดลองฝึก
- การฝึกภายนอกโรงเรียน(ถ้ามี) เช่น ศูนย์ฝึกอาชีพพิเศษเฉพาะสาขา
- อัตราค่าแรงของช่างฝึกหัด
- เงื่อนไขต่าง ๆ ที่ทำให้สัญญาลิ้นสุด
- การคุ้มครองการประกันอุบัติเหตุ / เหตุที่อาจจะเกิดกับช่างฝึกหัด
- สถานประกอบการต้องยินยอมให้ช่างฝึกหัดไปเรียนวิชาสามัญและภาคทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสาขาอาชีพ ในโรงเรียนอาชีวศึกษาสัปดาห์ละ 1-2 วัน หรือตามที่ตกลงกับโรงเรียนอาชีวศึกษา
- สถานประกอบการจะต้องจัดการฝึกอบรมช่างฝึกหัด ให้มีความรู้ และความสามารถตามมาตรฐาน เพื่อเข้าทดสอบสมรรถนะจากหอการค้าและอุตสาหกรรม
- นักเรียนจะต้องตั้งใจเรียน/ฝึก ตามแผนการเรียนที่ครูผู้ฝึกจัดทำร่วมกับโรงเรียนอาชีวศึกษา

อีกทั้งยังกำหนดข้อห้ามทำสัญญาที่มีผลในทางลบต่อช่างฝึกหัด เช่น ห้ามสถานประกอบการเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการฝึกงานจากช่างฝึกหัด ห้ามลงโทษช่างฝึกหัด หากทำผิดสัญญา แต่ทั้งนี้ช่างฝึกหัดสามารถฟ้องร้องสถานประกอบการได้หากจัดการฝึกไม่ได้ คุณภาพตามมาตรฐานแต่ละสาขาอาชีพ รวมทั้งผู้เข้ารับการอบรมอาชีพสามารถเปลี่ยนที่ฝึกได้ โดยไปขอสมัครกับสถานประกอบการใหม่ที่ต้องการไปฝึกอาชีพ

ในการฝึกทักษะอาชีพ จะมีครูฝึกเป็นผู้ดูแลให้ช่างฝึกหัดได้รับการฝึกฝนตามแผนการเรียนของแต่ละคน ซึ่งการฝึกแบ่งออกเป็น 2 ชั้น **ชั้นที่ 1 เป็นการสร้างทักษะเบื้องต้น** ในช่วงนี้นักเรียนเรียนรู้และฝึกทักษะปฏิบัติที่จำเป็นในสาขาอาชีพนั้น ไม่มีการผลิตใช้เวลาประมาณ 1-2 ปี (basic vocational training year) หลังจากที่ช่างฝึกหัดมีความรู้และ

ทักษะในการทำงานแล้ว จะได้รับการฝึกทักษะที่สูงขึ้นสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ได้ ซึ่งเป็นขั้นที่ 2 เป็นระยะการผลิต ซึ่งจากการเยี่ยมชมการฝึกช่างฝึกหัดในสถานประกอบการหลายแห่ง พบว่า ผลผลิตของช่างฝึกหัดมีคุณภาพดีสามารถนำออกขายเป็นสินค้าได้ ทำให้สถานประกอบการนั้นมีรายได้เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายบางส่วนในการจัดการฝึกได้ เช่น บริษัท BMW จำกัด (มหาชน) ศูนย์ฝึกที่เมืองมิวนิคมีรายได้จากการผลิตของช่างฝึกหัดไม่ต่ำกว่า 400,000 ยูโร/ต่อปี (Theunert, 2546) และเมื่อจบการฝึกแล้วช่างฝึกหัดต้องไปสอบวัดสมรรถนะกับหอการค้าของแต่ละอาชีพ

การทดสอบสมรรถนะ ก่อนที่จะได้รับประกาศนียบัตรเป็นช่างฝีมือ ช่างฝึกหัดต้องผ่านการทดสอบทั้งความรู้สามัญ ความรู้ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติของแต่ละสาขาอาชีพ ซึ่งการทดสอบความรู้สามัญและความรู้ภาคทฤษฎี จัดสอบโดยสถานศึกษาที่ช่างฝึกหัดเข้าเรียน ผู้ที่ผ่านการทดสอบในส่วนนี้จะได้รับประกาศนียบัตรวุฒิสามัญจากสถานศึกษา ส่วนการทดสอบภาคปฏิบัติ หอการค้าของแต่ละอาชีพ เป็นผู้รับผิดชอบจัดการทดสอบสมรรถนะตามสาขาอาชีพที่ได้รับการฝึก ผู้ที่ผ่านการทดสอบจะได้รับประกาศนียบัตรวุฒิอาชีพเป็นช่างฝีมือ (journeyman) จากหอการค้า เฉพาะสาขาที่ผ่านการฝึก

ตามกฎหมายการฝึกอบรวมอาชีพได้ระบุไว้ว่า ในช่วงของการฝึกทักษะปฏิบัติ จะต้องมีการทดสอบ ในระหว่างฝึก (interim examination) อย่างน้อย 1 ครั้ง และเมื่อสิ้นสุดการฝึกจะมีการทดสอบสมรรถนะ (final examination) เพื่อรับประกาศนียบัตรอีก 1 ครั้ง (Deutscher Industrie und Handelstag, 2001:17) ซึ่งโดยทั่วไปการทดสอบระหว่างการฝึก จะมีการทดสอบในปลายปีที่ 2 สำหรับหลักสูตรช่างฝึกหัดที่ใช้เวลา 3 - 3.5 ปี และทดสอบในปลายปีที่ 1 สำหรับหลักสูตรช่างฝึกหัดที่ใช้เวลา 2 ปี (ฉวี, 2546: 12)

สำหรับการดำเนินการทดสอบสมรรถนะในแต่ละรัฐ มีหอการค้าของแต่ละอาชีพ เช่น หอการค้าและอุตสาหกรรม หอการค้าหัตถกรรม หอการค้าเกษตรกรรม เป็นผู้รับผิดชอบร่วมกันจัดการทดสอบ โดย หอการค้าจะแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากไตรภาคี ได้แก่ ตัวแทนฝ่ายสถานประกอบการ ฝ่ายลูกจ้าง และโรงเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งทำให้ได้ผู้รู้จริง เป็นผู้ทดสอบสมรรถนะ หากคณะกรรมการมีจำนวน 3 คน จะประกอบด้วยตัวแทนฝ่ายละ 1 คน ถ้าหากคณะกรรมการมี 5 คน จะประกอบด้วยฝ่ายนายจ้าง 2 คน ฝ่ายลูกจ้าง 2 คน และฝ่ายโรงเรียนอาชีวศึกษา 1 คน ประธานกรรมการแต่ละชุดอาจเป็นกรรมการคนใดคนหนึ่งที่ได้รับเลือกจากคณะกรรมการชุดนั้น (ฉวี, 2546: 13) ในการแต่งตั้งกรรมการฝ่ายสถานประกอบการจะหลีกเลี่ยงไม่ให้กรรมการและช่างฝึกหัดมาจากสถานประกอบการเดียวกัน การเป็น

กรรมการถือว่าเป็นกิตติมศักดิ์ไม่มีเงินเดือน ซึ่งปัจจุบันมีปัญหาในเรื่องจำนวนกรรมการทดสอบลดลง อาจจะเนื่องมาจากกรรมการไม่มีเงินเดือน และมาตรฐานการสอบสูง จึงมีการเรียกร้องให้จัดทำข้อสอบกลางแต่ขณะนี้ยังหาข้อสรุปไม่ได้ (Herrmann, 2546)

ในการสอบมีทั้งทดสอบความรู้สามัญ ความรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติของแต่ละสาขาอาชีพ ไม่มีข้อสอบมาตรฐานกลาง มีแต่ระเบียบประมาณ 170 ระเบียบ กำหนดเนื้อหาและหัวข้อที่จะทดสอบ ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหรือเกิดขึ้นในชีวิตจริงเป็นข้อทดสอบ ส่วนรูปแบบการสอบมีประมาณ 50 รูปแบบ หลากหลายวิธี เช่น สอบปากเปล่า ข้อเขียน การปฏิบัติ หรือการทำชิ้นงานที่เรียนว่า *Examine Piece* ช่างฝึกหัดจะต้องเสนอโครงสร้างของชิ้นงานต่อคณะกรรมการสอบก่อนเพื่อดูความเหมาะสม รูปแบบ การสอบแตกต่างกันตามสาขาอาชีพ เช่น สาขาอาชีพพาณิชย์ ใช้วิธีสอบข้อเขียนและปากเปล่า ถ้าเป็นช่างเทคนิค ใช้การสอบ 3 รูปแบบ คือปากเปล่า ข้อเขียน และการปฏิบัติหรือให้ทำชิ้นงาน

คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง จะเป็นผู้ออกข้อสอบและกำหนดวิธีการสอบแต่ละครั้ง ซึ่งลักษณะข้อสอบความรู้สามัญและความรู้ภาคทฤษฎีจะไม่แตกต่างกันเป็นข้อเขียน แต่การสอบภาคปฏิบัติมีวิธีการทดสอบที่ละเอียดลึกซึ้งมาก ข้อสอบภาคปฏิบัตินั้นจะมีทั้งคำสั่งครูและคำสั่งนักเรียน เช่น คำสั่งให้ครูต้องเตรียมวัสดุอะไรในการสอบ เป็นต้น การควบคุม การนับเวลาสอบปฏิบัติ การให้คะแนนผลงานเป็นลำดับขั้นโดยพิจารณาจากเวลาที่ทำทั้งหมด คุณภาพงานของผลงาน ความประณีตและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ช่างฝีมือ (journeyman) จะต้องมีในการให้คะแนนสอบ กรรมการจะต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ ถ้าผู้ที่สอบผ่านและเข้าสมัครทำงานหากไม่สามารถทำงานได้ สถานประกอบการที่รับเข้าทำงานสามารถร้องขอผลการสอบได้ หากพบว่ากรรมการให้คะแนนมากเกินไป กรรมการคนนั้นจะเสียชื่อเสียงไม่ได้รับเชิญเป็นกรรมการการสอบอีกต่อไป สำหรับระยะเวลาการทดสอบประมาณ 8 ชั่วโมงต่อช่างฝึกหัด 1 คน ซึ่งจากสถิติของการทดสอบพบว่าช่างฝึกหัดสอบครั้งแรกไม่ผ่านประมาณ 6 - 10 % ผู้ที่สอบไม่ผ่าน มีสิทธิ์เข้าทดสอบแก้ตัวได้อีกเพียง 1 ครั้ง ตามระยะเวลาที่กำหนด

การที่เยอรมนีกำหนดให้มีการสอบวัดสมรรถนะผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรมอาชีพอย่างเข้มข้น เป็นผลดีต่อการพัฒนาแรงงานของชาติโดยส่วนรวม ดังนี้

1) ผู้เข้ารับการศึกษาต้องมีการเตรียมพร้อม ด้วยการตั้งใจฝึกอบรม ขยันหมั่นเพียรในการฝึกอย่างจริงจังเพื่อให้สามารถสอบผ่านได้

2) สถานศึกษาก็ต้องสอนให้นักเรียนได้รับความรู้ที่ทันสมัย และตรงตามความต้องการของตลาด อย่างแท้จริง

3) สถานประกอบการเอาใจใส่การฝึกช่างฝึกหัดให้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานได้จริง เพราะไม่เช่นนั้นแล้วหากไม่มีคุณภาพทดสอบไม่ผ่าน สถานประกอบการอาจถูกผู้รับบริการฝึกฟ้องร้องได้ จะทำให้เสียชื่อเสียง อีกประการหนึ่งช่างฝึกหัดคือผู้ที่เข้าไปทำงานในสถานประกอบการ และสถานประกอบการจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงจากช่างฝึกหัดนั่นเอง (Herrmann, 2546)

ประโยชน์ที่สถานประกอบการได้รับ จากการฝึกช่างฝึกหัด มีดังนี้

1) สถานประกอบการสามารถวางแผนด้านกำลังคนระยะยาวได้ เนื่องจากสามารถดำเนินการฝึกช่างฝึกหัดได้เอง และเมื่อสำเร็จเป็นช่างฝีมือจะมีคุณภาพตามที่ต้องการ สอดคล้องกับลักษณะธุรกิจของสถานประกอบการนั้น

2) สถานประกอบการรับรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และเจตคติ ตลอดจนความรับผิดชอบในการทำงานของช่างฝึกหัดของสถานประกอบการนั้นอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการตัดสินใจรับเข้าทำงาน

3) ลดค่าใช้จ่ายในการสรรหาคูหากรใหม่ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการประกาศรับสมัครพนักงานใหม่ เพราะสามารถรับช่างฝึกหัดจากสถานประกอบการนั้นเข้าทำงานได้ทันที

4) ลดค่าใช้จ่ายในการฝึกบุคลากรใหม่ของสถานประกอบการ เนื่องจากช่างฝึกหัดส่วนใหญ่พึงพอใจสถานประกอบการที่ไปฝึกงาน และสมัครเข้าทำงานในสถานประกอบการนั้น

5) ลดระยะเวลาการสร้าง/พัฒนาบุคลากรใหม่ เพราะสามารถรับช่างฝึกหัดเข้าทำงานได้เลยโดยไม่ต้องมีการอบรมเพิ่มเติม เนื่องจากช่างฝึกหัดมีประสบการณ์การทำงานในสถานประกอบการนั้นอยู่แล้ว

6) ลดเวลาของพนักงานใหม่ในการปรับตัวให้เข้ากับสถานประกอบการ เนื่องจากช่างฝึกหัดผ่านการฝึกงานในสถานประกอบการ ทำให้เกิดความคุ้นเคยกับบุคลากร ระเบียบวัฒนธรรมการทำงาน ฯลฯ ของสถานประกอบการนั้น

7) บางครั้งช่างฝึกหัดสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ เป็นประโยชน์ต่อสถานประกอบการ

8) ช่างฝึกหัดให้ผลงานที่มีผลดีมากกว่าผลเสีย ทำให้เกิดผลผลิตเป็นประโยชน์ต่อสถานประกอบการนั้น

9) ทำให้ระบบจ่ายค่าแรงมีความมั่นคงเพราะว่าสามารถคำนวณได้

10) สถานประกอบการที่ฝึกช่างฝึกหัดให้มีคุณภาพ ฝีมือเป็นเลิศ จะมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีอันส่งผลมาถึงความนิยมใช้สินค้าและบริการของสถานประกอบการนั้น

คุณสมบัติผู้สอน ผู้สอนในระบบทวิภาคีทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ จะต้องมีความคุณสมบัติตามที่ กฎหมายการฝึกอบรบอาชีพกำหนด กล่าวคือ

ผู้สอนภาคทฤษฎี จะต้องมีความคุณสมบัติ ดังนี้

- มีความรู้ระดับปริญญาในสาขาที่เกี่ยวข้อง สำหรับช่างอุตสาหกรรมจะต้องมีความรู้เป็นวิศวกร
- ได้รับการฝึกหัดระดับปริญญาตรีมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี
- ผ่านประสบการณ์ในธุรกิจอุตสาหกรรม/สถานประกอบการมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

ผู้สอนภาคปฏิบัติ จะต้องมีความประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 5 ปี จากนั้นเข้าศึกษาและสอบไล่ได้หลักสูตร Master of the Trade ได้รับประกาศนียบัตรเป็น Master/Meister ของสาขาอาชีพที่สอบได้ จึงจะมีศักดิ์และสิทธิ์สอนช่างฝึกหัดในสาขาอาชีพตามประกาศนียบัตร Master ที่ได้รับ

การดูแลการฝึกทักษะ ตามกฎหมายของเยอรมันกำหนดให้การฝึกอบรบอาชีพอยู่ในความดูแลของ หอการค้าและการอุตสาหกรรมประจำเมืองนั้น (City Chamber of Commerce and Industry) มี คณะกรรมการอาชีวศึกษา เป็นผู้ควบคุมการทำงานให้สภาดำเนินการดำเนินงานดังนี้คือ

- 1) รับลงทะเบียนนักเรียนที่ขอเข้ารับฝึกอบรบอาชีพ ซึ่งสภาจะทำหน้าที่เป็นคลังข้อมูลของการ ฝึกอบรบอาชีพ
- 2) ติดตามดูแลสถานประกอบการในการจัดการฝึกอบรบอาชีพของนักเรียน และถอนใบอนุญาตหากสถานประกอบการไม่ปฏิบัติตามข้อสัญญา หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายการฝึกอบรบอาชีพ
- 3) ดูแลควบคุมครูฝึกในสถานประกอบการ

- 4) เป็นตัวกลางไกลเกลี่ยปัญหาระหว่างช่างฝึกหัดกับสถานประกอบการ เช่น ช่างฝึกหัดถูกตี หรือไม่ได้รับเงินเดือน สถานประกอบการไม่ปฏิบัติตามข้อสัญญา เป็นต้น
- 5) จัดการทดสอบสมรรถนะช่างฝึกหัด เพื่อให้ได้วุฒิอาชีพ
- 6) รับข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทดสอบสมรรถนะ หากผู้เข้าสอบเห็นว่าผลการสอบไม่เป็นธรรมแก่ตนเองสามารถร้องเรียนได้
- 7) ออกประกาศนียบัตรช่างฝีมือ ให้แก่ผู้ที่ผ่านการทดสอบสมรรถนะ
- 8) เสนอข้อมูลและรายงานสภาพปัญหาเกี่ยวกับการฝึกอบรมอาชีพในสถานประกอบการต่อรัฐ
- 9) กรณีที่มีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้น ร่วมเป็นกรรมการกับนายจ้าง ลูกจ้าง และโรงเรียนอาชีวศึกษา พิจารณาจัดทำกฎ ระเบียบเกี่ยวกับการจ้างงาน

ค่าใช้จ่าย กฎหมายฝึกอบรมอาชีพได้กำหนดผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ดังนี้

รัฐบาลของแต่ละรัฐ รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการเรียนวิชาสามัญและภาคทฤษฎีในโรงเรียนอาชีวศึกษา เช่น เงินเดือนของครูและบุคลากร และสมทบค่าใช้จ่ายบางส่วนให้แก่สถานประกอบการที่รับ ช่างฝึกหัด

สถานประกอบการ รับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งหมดในส่วนที่เกี่ยวกับการฝึกทักษะปฏิบัติ ทั้งนี้สถานประกอบการอาจได้กลับคืนมาบางส่วนในรูปของผลงาน หรือผลิตภัณฑ์ที่ช่างฝึกหัดได้จัดทำขึ้น ซึ่งค่าใช้จ่ายในการฝึกช่างฝึกหัดประมาณ 8,000 EU/หัว/ปี

หอการค้า รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการทดสอบวัดสมรรถนะ ซึ่งรายได้ของหอการค้าได้มาจากธุรกิจอุตสาหกรรม/สถานประกอบการที่เป็นสมาชิกของหอการค้านั้น ๆ เช่นค่าธรรมเนียม หรือจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่หอการค้าจัดขึ้น เช่น การจัดสอบ และบางส่วนเป็นเงินสนับสนุนจากรัฐ

นอกจากนี้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเข้ารับการฝึกอบรมอาชีพโดยรัฐบาลบาวาเรีย กรมแรงงาน และคหบดี เช่น ให้ทุนแก่นักเรียนที่ไปฝึกไกล ๆ ให้เงินเพิ่มในกรณีที่ได้รับค่าฝึกน้อย

การที่สถานประกอบการต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการฝึกทั้งหมด เป็นจำนวนสูงมากเป็นการเพิ่มภาระให้แก่สถานประกอบการ ซึ่งใน 1-2 ปีแรกสถานประกอบการไม่ได้ผลตอบแทน จะได้ผลตอบแทนในปีที่ 2-3 ช่างฝึกหัดสามารถทำงานผลิตได้ ทำให้บริษัทไม่ต้องการรับภาระ 1-2 ปีแรกอีกต่อไป จึงมีการพัฒนา *รูปแบบใหม่* คือเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเต็มเวลาก่อนแล้วจึงไปฝึกในสถานประกอบการในลักษณะ on-the-job training การจัดการอาชีวศึกษารูปแบบใหม่นี้ทำให้สถานประกอบการเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเป็นที่นิยมในอนาคต (Koller, 2546)

สำหรับรัฐบาวาเรียมีสถานประกอบการประมาณ 35 % รับช่างฝึกหัด ซึ่งเพียงพอกับตลาดแรงงาน อีก 35% เป็นบริษัทขนาดเล็กไม่ได้รับนักเรียนเข้าฝึกงาน ส่วน 30 % ที่เหลือเป็นบริษัทเฉพาะทาง เช่น การทำไวโอลิน และสลักไม้ เป่าแก้ว มีการจัดตั้งการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพเฉพาะสาขาวิชาขึ้น เพื่อให้ผู้ที่ต้องการมีอาชีพเหล่านี้ได้เข้ารับการฝึกงาน

อนึ่ง การรับช่างฝึกหัดเป็นความสมัครของสถานประกอบการไม่มีกฎหมายบังคับ ปัจจุบันรัฐบาลกลางพยายามออกกฎหมายให้สถานประกอบการที่ไม่ได้รับช่างฝึกหัดจ่ายเงิน/ภาษีเพิ่ม แต่กฎหมายนี้ตกไปไม่ผ่านสภา ตามกฎหมายการฝึกอบรมอาชีพของเยอรมนี ไม่นอนุญาตให้คนต่างชาติเข้ามารับการฝึกอบรมอาชีพ (ช่างฝึกหัด) ในเยอรมนี ยกเว้นชาติที่เป็นสมาชิกสหภาพยุโรปด้วยกัน (Herrmann, 2546)

สรุป การฝึกอบรมอาชีพระบบทวิภาคีของเยอรมนี ดังภาพที่ 4

ระบบทวิภาคี (Dual System) โรงงาน-โรงเรียน (มัธยมศึกษาตอนปลาย 2 - 3.5 ปี)				
บันไดอาชีพ	การจัดการเรียนการสอน	ผู้สอน	การสอบ	ค่าใช้จ่าย
ช่างฝึกหัด (apprentice) ↓ ช่างฝีมือ (journeyman) ↓ หัวหน้าช่าง (Master/Meister)	1 วัน ใน ร.ร.อาชีวศึกษา + 4 วัน ใน สถานประกอบการ/ ศูนย์ฝึกอบรมอาชีพ	<ul style="list-style-type: none"> วุฒิระดับปริญญา ผ่านการฝึกหัดระดับ ป.ตรี 2 ปี ผ่านประสบการณ์ใน ธุรกิจอุตสาหกรรม 3 ปี <ul style="list-style-type: none"> มีประสบการณ์การทำงาน 5 ปี วุฒิ Meister 	<ul style="list-style-type: none"> สอบความรู้สามัญ ความรู้ภาคทฤษฎี และสมรรถนะ ดำเนินการสอบ โดยหอการค้าของ แต่ละสาขาอาชีพ 	<ul style="list-style-type: none"> รัฐ ง่าย การเรียน ใน ร.ร.อาชีวศึกษา สถานประกอบการ ง่าย การฝึกทักษะ ปฏิบัติทั้งหมด หอการค้า ของ แต่ละสาขาอาชีพ ง่าย การจัดการ ทดสอบสมรรถนะ
<div style="border: 1px solid black; border-radius: 15px; padding: 5px; width: fit-content; margin: 0 auto;"> ดูแล/ควบคุมโดยหอการค้า </div>				
เงื่อนไขจากกฎหมายแรงงาน/การศึกษา				
1) ผู้เข้าตลาดแรงงานใหม่ต้องมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์				
2) การศึกษาภาคบังคับสำหรับเยาวชนอายุ 6- 18 ปี เป็นภาคบังคับในโรงเรียนสามัญ 9 ปี (บางรัฐ 10 ปี) ต่อจากนั้นจึงเข้าศึกษาในระบบทวิภาคีได้				

ภาพที่ 4 การฝึกอบรมอาชีพระบบทวิภาคีของเยอรมนี

ที่มา: ลังเคราะห์จากคำบรรยาย (Herrmann, 2546)

ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับต้นเป็นช่างฝีมือ หลังจากทำงานไปได้ระยะหนึ่งสามารถเข้าศึกษาอบรมอาชีพในระดับที่สูงขึ้นต่อไปได้

การฝึกอบรมอาชีพต่อเนื่อง (further training) ตามกฎหมายฝึกอบรมอาชีพ กระทรวงศึกษาและวิทยาศาสตร์ รัฐบาลกลาง มีหน้าที่ในการกำหนดกฎระเบียบการอบรมอาชีพต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศ ทั้งนี้ได้กำหนดให้ หอการค้าดูแลจัดการอบรมอาชีพต่อเนื่อง ใน 2 ลักษณะ คือ (Deutscher Industrie und Handelstag, 2001: 17-18)

การศึกษอบรมเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ (advancement) เช่น เพื่อให้มีคุณสมบัติในการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ใช้เวลาอบรมในชั้นเรียน 500-700 ชั่วโมง และผู้เข้ารับการอบรมต้องผ่านการทดสอบวัดความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในสาขาอาชีพที่ขอสอบจากหอการค้า ซึ่งคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นผู้กำหนด เนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์ มาตรฐาน กระบวนการ และเงื่อนไขต่าง ๆ ในการสอบ การจัดส่งดำเนินการโดยคณะกรรมการผู้ตรวจสอบ (boards of examiners) ที่ได้รับการแต่งตั้งจากหอการค้า ผู้ที่สอบผ่านจะได้ประกาศนียบัตรเป็น **Master/Meister** (เฉพาะสาขาอาชีพ)

การศึกษอบรมเพื่อการปรับตัว (adaptation) เช่น การศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้ และทักษะในอาชีพให้สามารถใช้เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ซึ่งการอบรมประเภทนี้เป็นการอบรมระยะสั้น ๆ ผู้เข้ารับการอบรมไม่ต้องผ่านการทดสอบจากหอการค้า

ทั้งนี้ แรงงานที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพด้วยเหตุผลใดก็ตาม สามารถเข้ารับการอบรมเพื่อเปลี่ยนอาชีพได้

การฝึกอบรมอาชีพใหม่ (retraining) แรงงานที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ เช่น เป็นพ่อครัวมานาน เมื่ออายุมากขึ้นกำลังแรงลดลงไม่สามารถยกหม้อใบใหญ่ ๆ ได้ สามารถเข้ารับการอบรมเพื่อเปลี่ยนอาชีพใหม่ ที่เหมาะกับสภาพร่างกายและความสนใจ หรือพบว่าอาชีพที่กำลังทำอยู่ไม่ถนัด สามารถเข้ารับการอบรม เพื่อเปลี่ยนอาชีพใหม่ได้เช่นกัน โดยไปขอรับข้อมูลและปรึกษากับเจ้าหน้าที่ของหอการค้า ซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายในการจัดทดสอบแรงงานที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพด้วยเหตุผลใดก็ตาม เพื่อให้สามารถเข้ารับการอบรมเพื่อเปลี่ยนอาชีพได้ (Deutscher Industrie und Handelstag, 2001: 18)

สรุป การฝึกอบรมอาชีพ ในรัฐบาเวเรียมีการอบรมอาชีพทั้ง 3 ประเภท คือการอบรมอาชีพเบื้องต้น การฝึกอบรมอาชีพต่อเนื่อง และการฝึกอบรมอาชีพใหม่ (ภาพที่ 5) ดังนี้

1) การฝึกอบรมอาชีพเบื้องต้น (ช่างฝึกหัด) มีการจัดการฝึกอบรมหลายรูปแบบ เช่น

- สถานประกอบการจัดการฝึกอบรมเอง เช่น บริษัท BMW จำกัด (มหาชน) บริษัท คาร์ชตัดท์ จำกัด (มหาชน)
- จ้างสถานประกอบการอื่น จัดการฝึกอบรมให้ เช่น บริษัท ซีเมนส์ จำกัด (มหาชน) บริษัท โคโรเนล จำกัด (มหาชน) นอกจากจะฝึกช่างฝึกหัดเพื่อบรรจุเป็นพนักงานในบริษัทแล้ว ยังรับจ้างฝึกให้แก่บริษัทอื่นด้วย
- จัดโดยศูนย์ฝึกอบรมอาชีพ เช่น หอวิชาชีพอ่างฝีมือ สำหรับเขตมิเดิลเฟรังโคเนีย เมืองนูเรมเบิร์ก
- ฝึกในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เช่น บริษัทโรงเรียนเอกชน ดร.โรแบร์ท เอ็คเคิร์ท จำกัด (มหาชน) เมืองเรเกินชเตาท์

ปัจจุบันมีหลายบริษัท เพิ่มความสามารถของช่างฝึกหัดเพื่อให้สามารถทำงานระหว่างต่างประเทศได้ โดยเพิ่มความรู้ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ภาษา วัฒนธรรม มนุษยสัมพันธ์ และการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2) การฝึกอบรมอาชีพต่อเนื่อง มีหอการค้าเป็นผู้ดูแลตามกฎหมาย เช่น สถาบัน ซีเอ็มที ชาร์ลือทเทนโฮฟ

3) การฝึกอบรมอาชีพใหม่ แรงงานที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพใหม่สามารถไปขอ สอบจากหอการค้า เพื่อเข้ารับการอบรมอาชีพใหม่ที่ตนเองต้องการ

การอบรมอาชีพ		
การฝึกเบื้องต้น	การฝึกต่อเนื่อง	การฝึกอาชีพใหม่
เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ เมื่อสำเร็จการฝึกอบรมจะได้ประกาศนียบัตรเป็นช่างฝีมือ (journeyman)	ฝึกในระดับที่สูงขึ้น เพื่อเป็น หัวหน้าช่าง (Master/Meister) สามารถเป็นครูฝึกอบรมอาชีพและประกอบธุรกิจส่วนตัว	เพื่อเปลี่ยนอาชีพ

ภาพที่ 5 การอบรมอาชีพในเยอรมนี

ที่มา: ปรับจากเอกสารประกอบคำบรรยาย (Herrmann, 2546)

นอกจากนี้ยังพบว่า ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีการแนะแนวอาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมในการตัดสินใจเลือกอาชีพสำหรับอนาคต ให้แก่เด็กนักเรียนก่อนจบระดับประถมศึกษา โดยจัดการกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสำรวจความถนัด ความสนใจในการประกอบอาชีพของตนเองได้ ซึ่งนักเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาประเภทใด การแนะแนวอาชีพดำเนินการโดยครูร่วมกับผู้ปกครองและประสานงานอย่างใกล้ชิดกับกรมแรงงานประจำเมืองนั้น ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการแนะแนวอาชีพ

การแนะแนวอาชีพ

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้ความสำคัญต่อการแนะแนวอาชีพให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษาอย่างยิ่ง เพราะการแนะแนวอาชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักเรียนสามารถเลือกเส้นทางอาชีพที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของตนเอง ซึ่งผลของการแนะแนวอาชีพนักเรียนประถมศึกษาเลือกศึกษาต่อ ระดับมัธยมศึกษาสายอาชีพถึง 70% (Schader, 2546) และได้เรียนและฝึกอาชีพตามความถนัดและความสนใจเป็นผลให้นักเรียนมีความตั้งใจเรียน

มุ่งมันที่จะเป็นช่างฝีมือที่มีคุณภาพ อันส่งผลให้เยอรมนีมีแรงงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งในด้านปริมาณและสาขาอาชีพ

การแนะแนวอาชีพ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี Herr O. Schader (2546) หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์ ชาว และการตลาด กรมแรงงาน เมืองมิวนิค (Arbeitsamt München) และ Herr Koller (2546) หัวหน้าฝ่ายฝึกอาชีพ สถาบันเพื่อการตลาดแรงงานและการวิจัยอาชีพของสถาบันแรงงานแห่งสหพันธ์รัฐ (Institut für Arbeitsmarkt und Berufsforschung der Bundesanstalt) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการแนะแนวอาชีพ รูปแบบการแนะแนวอาชีพ ดังนี้

กระบวนการแนะแนวอาชีพ การแนะแนวอาชีพสำหรับเยาวชน เริ่มดำเนินการตั้งแต่นักเรียนยังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษา โดยครูจะจัดการปฐมนิเทศอาชีพให้แก่นักเรียน เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนรู้ว่าทุกคนต้องทำงานเพื่อเป็นอาชีพ และแต่ละอาชีพมีความแตกต่างกัน และควรจะเลือกทำงานที่เหมาะสมกับคุณสมบัติของตนเอง การจัดปฐมนิเทศอาชีพส่วนใหญ่จะจัดในชั้นก่อนปีสุดท้ายของระดับประถมศึกษา เพื่อเตือนให้นักเรียนตระหนักถึงการเลือกอาชีพ ก่อนที่จะตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษา ในสาขาที่สัมพันธ์กับอาชีพที่เลือกในปีต่อไป นักเรียนจะได้มีเวลามากพอที่จะคิดค้นสำรวจความสนใจของตนเอง การจัดกิจกรรมในช่วงนี้จะช่วยให้นักเรียนพิจารณาตนเองว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมกับอาชีพใดมากที่สุด และมีเวลาให้ผู้ปกครองช่วยพิจารณาอาชีพที่เหมาะสมกับคุณสมบัติของบุตรหลานอีกด้วย นักเรียนที่มีเวลาในการไตร่ตรองน้อย จะประสบความล้มเหลวในการเลือกอาชีพ เพราะอาจเลือกอาชีพที่ต้องการโดยขาดการพิจารณาถึงความเหมาะสมในคุณสมบัติของตนเองกับอาชีพนั้น

ในการนิเทศอาชีพครูอาจขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ปกครองนักเรียนมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ นักเรียนจะได้เห็นความหลากหลายในการประกอบอาชีพจากผู้มีประสบการณ์ตรง หรือ ประสานงานเจ้าหน้าที่กรมแรงงานประจำเมืองแนะแนวอาชีพให้แก่ นักเรียน ซึ่งกรมแรงงานให้บริการแนะแนวอาชีพหลายรูปแบบ

รูปแบบการแนะแนวอาชีพ กรมแรงงานประจำเมือง มีหน้าที่โดยตรงในการให้บริการแนะแนวอาชีพแก่ประชาชนในเขตรับผิดชอบ และเพื่อให้สามารถเข้าถึงลูกค้าคือผู้รับบริการทุกๆ กลุ่ม โดยเฉพาะเยาวชนที่กำลังจะเลือกอาชีพ หรือจะสมัครเข้ารับการศึกษาอาชีวศึกษาทางกรมแรงงานจะให้การแนะแนวอาชีพ 3 รูปแบบคือ 1) การให้บริการข้อมูลอาชีพ 2) การให้การปรึกษาส่วนตัว และ 3) การจัดหาสถานประกอบให้เยาวชนฝึกหัดอาชีพ

รูปแบบที่ 1 การให้บริการข้อมูลอาชีพ งานที่สำคัญงานแรกของการแนะแนวอาชีพที่กรมแรงงานจัดให้แก่แก่นักเรียนและเยาวชน คือ การให้บริการข้อมูลอาชีพ เพื่อเป็นการเตรียมตัวเยาวชนในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับคุณสมบัติของตนเอง โดยมีแนวคิดในการให้บริการว่า กรมแรงงานไม่ใช่เป็นองค์การ แต่เป็นตลาดแรงงาน ทำหน้าที่เป็นสื่อในการนำเสนอความเคลื่อนไหวที่ทันสมัยเกี่ยวกับความต้องการ แรงงานและข้อเสนอของสถานประกอบการ เพื่อให้นักเรียนและผู้สนใจใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงานที่เป็นปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต (Herrmann, 2546) ข้อมูลที่ให้บริการมีรายละเอียดเกี่ยวกับ ลักษณะอาชีพ การฝึกหัด ความก้าวหน้าในอาชีพ การศึกษาเพิ่มเติม และบริษัทที่รับช่างฝึกหัด เพื่อให้ลูกคามีโอกาสได้รับข้อมูลดังกล่าวอย่างทั่วถึง กรมแรงงานจึงจัดให้มีการบริการข้อมูลอาชีพ ดังนี้

- ส่งเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการแนะแนวอาชีพไปเป็นวิทยากรให้แก่สถานศึกษา
- จัดนิทรรศการอาชีพ ณ สถานศึกษาที่ขอความร่วมมือ เพื่อแนะนำอาชีพ พร้อมทั้งจัดผู้ชำนาญการด้านอาชีพเป็นวิทยากร
- จัดนิทรรศการอาชีพ ณ กรมแรงงาน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้าชม พร้อมทั้งจัดผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีพบริการตอบคำถาม
- ร่วมกับสถานศึกษาจัด workshop หรือทำ project หรือสาธิตการทำอาชีพ ในกรณีที่เป็นอาชีพใหม่ ๆ ซึ่งเด็กยังไม่มี concept เกี่ยวกับอาชีพนั้น
- ให้บริการฐานข้อมูลอาชีพ โดยจัดเป็นศูนย์คอมพิวเตอร์ไว้ให้ค้นหาอาชีพ และเมื่อได้อาชีพที่สนใจแล้วสามารถใช้โทรศัพท์(ฟรี) ในศูนย์ฯ สอบถามได้ทันที หรือดูรายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพนั้น ๆ ได้ใน VCD ที่ทางกรมแรงงานจัดทำไว้บริการ เช่น อาชีพช่างทำขนมปัง จะแสดงขั้นตอนการทำขนมปัง และมีชีวิตความเป็นอยู่ของช่างทำขนมปัง เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ทั้งนี้มีการอำนวยความสะดวกเป็นพิเศษให้แก่ นักเรียนที่กำลังตัดสินใจเลือกอาชีพ หรือกำลังศึกษาอยู่ในระบบทวิภาคี หรือเป็นนักเรียนที่จบใหม่กำลังหางานทำ ในการค้นหาข้อมูลโดยกำหนดเวลาสำหรับคอมพิวเตอร์บางเครื่องมีเครื่องหมายบอกไว้ชัดเจน เช่น เวลา 8.00-13.00 น. สำหรับนักเรียนเท่านั้นผู้ใหญ่นำมาใช้
- จัดทำ website ในลักษณะเป็นเครือข่ายกับสถานประกอบการ (work-net) ให้บริการสืบค้นข้อมูลอาชีพทาง internet เป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้ปกครองและนักเรียน ได้มีเวลาและโอกาสปรึกษาหารือกันมากยิ่งขึ้น เพราะสามารถค้นหาข้อมูลได้จำนวนมาก ใช้เวลาน้อย รวดเร็วทันใจ เพราะเป็นการบริการแบบ on-line อีกทั้งยังสามารถใช้ internet ที่บ้านในเวลาใดก็ได้ อันจะส่งผลให้นักเรียนเลือกอาชีพที่คิดว่าเหมาะกับตนเองมากที่สุด การให้

บริการทาง internet เป็นบริการรูปแบบใหม่ ทั้งนี้กรมแรงงาน หวังว่าหลังจากเปิดให้บริการ สืบค้นข้อมูลอาชีพทาง internet แล้วจะสามารถลดจำนวนบุคลากรที่ทำหน้าที่ให้การปรึกษา ได้ จนในที่สุดอาชีพแนะแนวการอาชีพจะหมดไป เนื่องจากนักเรียนสามารถค้นหาข้อมูลได้เองอย่างหลากหลายและเป็นปัจจุบัน แต่จนถึงวันนี้เหตุการณ์ไม่เป็นอย่างที่คาดคิด พบว่ายังให้ information มากขึ้น ยิ่งต้องมีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษามากเป็นเงาตามตัว อาชีพแนะแนวการอาชีพกลับเป็นที่ต้องการมากขึ้น ๆ เพราะเด็กต้องการเจาะลึกในรายละเอียดของแต่ละอาชีพมากขึ้น และแตกต่างกันเป็นราย ๆ ไป (case) กรมแรงงานจึงจัดบริการให้คำปรึกษาส่วนตัว

รูปแบบที่ 2 การให้การปรึกษาส่วนตัว เป็นการให้บริการแก่เยาวชนที่ต้องการเจาะลึกในรายละเอียดของอาชีพที่ตนสนใจ นักเรียนที่เรียนอ่อนคะแนนต่ำ รวมถึงเด็กที่มีปัญหาการเข้าสังคม ได้มาพูดคุยขอคำปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะแนวอาชีพ ซึ่งเด็กใน 2 กลุ่มหลัง กรมแรงงานจะให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพื่อให้เขาได้มีโอกาสฝึกหัดอาชีพ เพราะเป็นหน้าที่ของกรมแรงงานที่จะทำให้เยาวชนทุกคนมีงานทำและมีอาชีพ

ในการให้การปรึกษาของผู้เชี่ยวชาญ นอกจากจะให้การศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลอาชีพแล้ว บางกรณีผู้เชี่ยวชาญต้องกระตุ้นให้เด็กค้นหาตนเองว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมกับอาชีพอะไร และในบางกรณีต้องช่วยเด็กค้นหาเขาเหมาะกับอาชีพอะไร ซึ่งเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน การพูดคุยจะทำให้รู้จักเด็กเป็นการส่วนตัว รู้ว่าเด็กคนนี้มีคุณสมบัติข้อดีอะไรบ้าง มีจุดอ่อนตรงไหนอย่างไร มีความต้องการอะไร และมีการพัฒนาด้านใดบ้าง ผู้เชี่ยวชาญก็สามารถแนะนำอาชีพได้จากคำพูดหรือจากการแสดงออกของเขา ซึ่งเด็กบางคนรู้แต่ต้นว่าตนเองต้องการทำอาชีพอะไร แต่บางคนอาจด้วยเหตุผลต่าง ๆ ยังไม่แน่ใจ คือไม่รู้จะทำอาชีพอะไร ฝ่ายผู้เชี่ยวชาญจะพยายามให้คำปรึกษาชี้แจงแนะนำและแนะแนวเพื่อให้เขาแสดงออกว่า ควรจะทำอาชีพอะไร ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษานอกจากมีความรู้ด้านการอาชีพแล้ว ยังต้องมีความรู้ด้านจิตวิทยา และด้านมนุษยสัมพันธ์อีกด้วย

หลังจากที่มีข้อมูลความสนใจและความต้องการของเยาวชนในการประกอบอาชีพแล้ว งานต่อไปของกรมแรงงาน คือจัดหาสถานประกอบการให้เยาวชนฝึกหัดอาชีพที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการดังกล่าว

รูปแบบที่ 3 การจัดหาสถานประกอบการให้เยาวชนฝึกอาชีพ กรมแรงงานจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หอการค้าต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการรับช่างฝึกหัดของแต่ละสถานประกอบการ และประสานงานกับสถานประกอบการต่างๆ เพื่อขอรายละเอียดเกี่ยวกับการฝึกช่างฝึกหัดเตรียมให้บริการแก่เยาวชน จัดทำเป็นฐานข้อมูลสถานประกอบการ มีรายละเอียดต่างๆ ของสถานประกอบการที่จำเป็นสำหรับการสมัครเข้าเป็นช่างฝึกหัด จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลพิจารณาความ สอดคล้องระหว่างความต้องการของสถานประกอบการกับความต้องการเยาวชน จากนั้นประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนไปสมัครเป็นช่างฝึกหัดของสถานประกอบการตามสาขาอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง หากเยาวชนคนใดไม่มั่นใจที่จะสมัครด้วยตนเอง จะขอให้เจ้าหน้าที่จากกรมแรงงานเป็นที่ปรึกษาช่วยดำเนินการสมัครให้ได้ ทั้งนี้เยาวชนและผู้สนใจสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลสถานประกอบการทาง internet ซึ่งให้บริการลักษณะ computer network ระหว่างกรมแรงงานทุกแห่งทั้งประเทศ ดังนั้นเยาวชนและผู้สนใจสามารถเข้าถึง สถานประกอบการได้ทั่วประเทศ และเป็นข้อมูลที่ทันสมัยอยู่เสมอ เนื่องจากมีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน (update) ทุก ๆ ปี

ในการดำเนินงานเพื่อการแนะแนวอาชีพนั้น กรมแรงงานได้ประสานงานอย่างใกล้ชิดกับสถาบัน เพื่อการตลาดแรงงานและการวิจัยอาชีพของสถาบันแรงงานแห่งสหพันธ์รัฐ (Institut für Arbeitsmarkt und Berufsforschung der Bundesanstalt) เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ประกอบการวางแผนการพัฒนา การฝึกอบรมอาชีพสำหรับเยาวชนในการเลือกฝึกอาชีพที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของตนเอง และสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานด้วย

การวิจัยเพื่อพัฒนาการฝึกอบรมอาชีพ

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ให้ความสำคัญแก่การพัฒนาการฝึกอบรมอาชีพของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง มีการจัดตั้งสถาบันเพื่อการตลาดแรงงานและการวิจัยอาชีพของสถาบันแรงงานแห่งสหพันธ์รัฐ (Institut für Arbeitsmarkt und Berufsforschung der Bundesanstalt) เป็นองค์การอิสระได้รับเงินอุดหนุนจากองค์การภายนอก และกองทุนประกันการตกงาน เพื่อทำการวิจัยการเปรียบเทียบ และแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศในทุกสาขาวิชาโดยเฉพาะสาขาทางการศึกษาการอาชีพ และการเศรษฐกิจ

อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา และทำการพยากรณ์ทางเศรษฐกิจ นำเสนอผลการวิจัยและการพยากรณ์ต่อรัฐบาล เพื่อให้รัฐบาลใช้ประกอบการกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมการศึกษาอาชีพ การสอนอาชีพหรือการฝึกหัดอาชีพ ตลอดจนการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่อง ในการดำเนินการวิจัยของสถาบันฯ ไม่เพียงแต่มองปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมภายในเยอรมนีเท่านั้น ยังมองถึงนโยบายการปฏิรูปการสร้างอาชีพของยุโรปที่กำหนด โดยสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นแนวโน้มของการแข่งขันในตลาดแรงงานนานาชาติทั่วโลก อันส่งผลให้การพัฒนาอาชีพของเยอรมนีก้าวหน้าทันเหตุการณ์ ตอบสนองต่อตลาดแรงงานนานาชาติได้ ซึ่งเป็นผลอันเนื่องจากการวิจัยตลาดผู้ฝึกงานและตลาดแรงงาน

การวิจัยตลาดผู้ฝึกงานและตลาดแรงงาน ในการวิจัยเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษา สถาบันเพื่อการตลาดแรงงานและการวิจัยอาชีพของสถาบันแรงงานแห่งสหพันธ์รัฐ จะดำเนินการวิจัยทั้ง 2 ตลาด ได้แก่ **ตลาดผู้ฝึกงาน** คือตลาดที่จะรับผู้ฝึกงาน และ**ตลาดแรงงาน** คือ ตลาดที่จะรับแรงงานเข้าไปทำงาน โดยจะมองย้อนประวัติศาสตร์ไปดูอดีตเพื่อให้เข้าใจกระบวนการพัฒนาการอาชีวศึกษา มีการเก็บข้อมูลสถิติเกี่ยวกับ ตลาดแรงงาน การจ้างงาน การตกงาน อย่างเป็นระบบ เช่น ข้อมูลการตกงานของคนเยอรมันตั้งแต่ปี ค.ศ.1950 เป็นต้น ผลจากการวิจัยดังกล่าว ทำให้มีข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกงาน เช่น ตำแหน่งการฝึกงาน สาขาอาชีพ แนวโน้มของตลาดแรงงานในอนาคต ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการฝึกอาชีพ การพัฒนาระบบการฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับการจ้างงานในตลาดแรงงาน เพราะผู้ที่ฝึกงานในวันนี้อีก 3 ปี ข้างหน้าเขาจะเป็นแรงงานในตลาดแรงงาน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ผลของการวิจัยตลาดผู้ฝึกงานและตลาดแรงงาน มีหลายประเด็นที่น่าสนใจ อันนำสู่การพัฒนากระบวนการฝึกอบรมอาชีพของเยอรมนีอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความต้องการของตลาดแรงงาน แนวโน้มความต้องการของแรงงาน จะเป็นตัวกำหนดปริมาณและสาขาการฝึกอบรมอาชีพของเยาวชน เพราะช่างฝึกหัดในปีนี้อีก 2/3 ปีข้างหน้าจะเป็นกำลังแรงงานที่มีมือ จากการวิจัยพบว่า

- แรงงานด้านเกษตรกรรม ความต้องการต่ำมากเหลือ 2 %
- แรงงานอุตสาหกรรมมีการเปลี่ยนแปลงที่ ต้องการประมาณ 20 %

- แรงงานด้าน IT และเทคโนโลยีมีเพิ่มขึ้น ในปี ค.ศ. 2010 มีความต้องการถึง 60 %
- แรงงานด้านการบริการและการตลาดคงที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ประเด็นที่ 2 ผู้ตักงาน ผลจากการวิจัยเกี่ยวกับผู้ตักงานหรือผู้ไร้งาน พบว่า

- เยาวชนตักงานน้อยกว่าผู้ใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากทักษะ ความรู้ ความสามารถของผู้ใหญ่ล้าสมัยไม่ทันเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่สถานประกอบการได้นำมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ
- ผู้ที่ตักงาน คือคนที่มีคุณสมบัติไม่เพียงพอ ดังนั้น พ่อแม่ในยุคนี้จึงพยายามสร้างลูกของตัวเองให้มีความรู้ ความสามารถ ที่สามารถปรับตัวให้ทำงานได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ
- ผู้ที่มีความรู้ความสามารถจะตักงาน น้อยกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้ความสามารถ
- ผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมอาชีพ จะเป็นผู้ที่ไร้งานมากกว่าผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมอาชีพ
- ผู้แพ้ในสงครามตลาดแรงงาน คือลูกจ้างที่มีการศึกษาต่ำ และมีแนวโน้มว่าในอนาคตแรงงานที่มีการศึกษาต่ำจะตักงานจากงานที่เคยทำอยู่ หากแรงงานเหล่านั้นไม่ได้รับการพัฒนาให้มีรู้ความสามารถ ตามเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวจะต้องอาศัยความร่วมมือจากสถานประกอบการหรือนายจ้าง

ประเด็นที่ 3 ปัจจัยสำคัญในการสร้างคุณภาพของแรงงาน สถานประกอบการเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างคุณภาพของแรงงานชาติ เนื่องจากช่างฝึกหัดในวันนี้ อีก 3 ปีข้างหน้าจะเป็นกำลังแรงงานใหม่ของสถานประกอบการ ดังนั้น สถานประกอบการจึงตั้งใจให้การศึกษาฝึกอบรมช่างฝึกหัดให้มี คุณภาพ

ประเด็นที่ 4 ตำแหน่งฝึกงานลดลง มีแนวโน้มว่าสถานประกอบการจะลดตำแหน่งฝึกงานให้น้อยลงเมื่อเทียบกับในอดีตที่ผ่านมา เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอน การอบรมช่างฝึกหัดเป็นการลงทุนที่สูง และกว่าจะได้ประโยชน์อย่างแท้จริงต้องอีก 3 ปีข้างหน้า ซึ่งเป็นการเสี่ยงต่อสถานประกอบการในการที่จะลงทุนสูงล่วงหน้า 3 ปี ในสภาวะที่เศรษฐกิจมีความผันผวนตลอดเวลาเช่นนี้ เป็นผลให้ตำแหน่งฝึกงานลดลง กล่าวคือตำแหน่งฝึกงานมีจำนวนใกล้เคียงกับจำนวนเด็กที่จะเข้าไปฝึกงาน ทำให้เด็กไม่มีโอกาสเลือกฝึกงานตามความ

ต้องการของตนเอง เด็กที่มีคะแนนไม่ติดต้องรับงานที่คนอื่นไม่ต้องการ เช่น พนักงานขาย หรือ การผลิตที่ไม่ต้องใช้ความรู้ความสามารถมากนัก ผู้ที่ได้ตำแหน่งฝึกงานในอาชีพที่ต้องการ เช่น พนักงานธนาคาร อาชีพเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ หรือตำแหน่งฝึกงานในสถานประกอบการที่มีชื่อเสียง คือผู้ที่มีพื้นฐานความรู้วิชาการสูง ซึ่งจะจบมัธยมศึกษาประเภทสามัญ (Gymnasium) มากกว่าประเภทอื่น ๆ ซึ่งผลการวิจัยนี้ ทำให้ตลาดผู้ฝึกงานเกิดการแข่งขันสูงขึ้น กล่าวคือ เด็กที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จะเลือกเรียนมัธยมศึกษาประเภทสามัญมากขึ้น หรือ อยู่ในโรงเรียนมัธยมสามัญนานขึ้นจนถึงเกรด 10 เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานทางวิชาการสูง สามารถแข่งขันได้ในตลาดผู้ฝึกงาน หลังจากนั้นจึงสมัครงานเป็นช่างฝึกหัดงานในสถานประกอบการ

ประเด็นที่ 5 การแข่งขันในตลาดผู้ฝึกงาน ในปัจจุบันที่การแข่งขันกันสูงมาก อันเนื่องมาจากการแข่งขันระหว่างประเทศในปัจจุบัน ไม่ใช่เป็นการแข่งขันทางภาครัฐ หรือ การแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจอีกต่อไปเท่านั้น แต่ยังเป็นการแข่งขันทางด้านแนวความคิด รวมถึงความคิดในการฝึกหัดอาชีพ ใครจะเสนอดีกว่ากัน เพื่อเป็นการพัฒนาประชาชนของตน ให้เป็นกำลังแรงงานที่มีคุณภาพทั้งด้านความรู้และทักษะอาชีพ สามารถแข่งขันได้ในตลาดทุกระดับ และนอกจากการแข่งขันด้านความคิดในการฝึกอาชีพแล้ว การที่เยอรมนีเป็นสมาชิก ความร่วมมือระหว่างสหภาพยุโรป (European Union) เป็นผลให้ตลาดผู้ฝึกงานในเยอรมนี มีการแข่งขันสูงขึ้น เนื่องจาก

- ตลาดแรงงานขยายวงกว้างขึ้น ทำให้เกิดการแข่งขันกันสูงจากระดับประเทศ สู่ระดับภูมิภาค และระดับโลก สถานประกอบการสามารถจ้างแรงงานจากภายนอกประเทศ ได้โดยไม่จำเป็นต้องสร้างช่างฝึกหัด เพื่อเป็นกำลังแรงงานของสถานประกอบการนั้นในอีก 3 ปีข้างหน้า ทำให้จำนวนตำแหน่งช่างฝึกหัดงานลดลง ทำให้การแข่งขันในตลาดผู้ฝึกงานสูงขึ้น ตามมา
- แรงงานจากประเทศที่เป็นสมาชิกสหภาพยุโรปที่มีอัตราค่าแรงต่ำกว่า หลังไหลเข้ามาในเยอรมนี ทำให้สถานประกอบการมีโอกาสเลือกจ้างผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ตามที่ต้องการได้ โดยไม่จำเป็นต้องจัดการฝึกช่างฝึกหัดซึ่งเป็นการลงทุนที่สูงมาก
- สินค้าและบริการของเยอรมนีมีราคาสูงกว่าประเทศอื่น ทำให้มีปัญหาการแข่งขันในตลาดโลก ดังนั้นผู้ผลิตต้องพยายามลดต้นทุนการผลิต หรือสร้างผลิตภัณฑ์ให้มีคุณสมบัติแตกต่างจากของประเทศอื่น ๆ ซึ่งต้องมีการสร้างนวัตกรรมสินค้าใหม่อยู่เสมอ ดังนั้น พนักงานต้องมีคุณสมบัติเป็นเลิศ สถานประกอบการจึงเพิ่มมาตรการในการคัดเลือกผู้สมัคร เพื่อเป็นช่างฝึกหัด ซึ่งในอนาคตจะเป็นพนักงานของสถานประกอบการนั้น

ซึ่งจากการที่ตำแหน่งช่างฝึกหัดงานในสถานประกอบการลดลง รัฐจึงต้องแสวงหา มาตรการกระตุ้น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนสถานประกอบการเพิ่มตำแหน่งช่างฝึกหัดงานให้ มากขึ้น

ประเด็นที่ 6 แนวคิดในการเก็บภาษีฝึกหัดอาชีพ เนื่องจากตำแหน่งช่างฝึกหัดงาน ในสถานประกอบการลดลง และมีแนวโน้มว่าจะลดลงต่อไป อันเนื่องมาจากมีสถานประกอบการ จำนวนมากที่ไม่ได้รับช่างฝึกหัด รัฐบาลจึงมีแนวคิดในการเก็บภาษีค่าฝึกหัดอาชีพจาก สถานประกอบการที่ไม่ได้รับช่างฝึกหัด โดยมอบหมายให้สถาบันเพื่อการตลาดแรงงานและการ วิจัยอาชีพของสถาบันแรงงานแห่งสหพันธ์รัฐ ๓ ได้ทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางในการเก็บภาษี สถานประกอบการที่ไม่ได้รับช่างฝึกหัดเข้ากองทุน เพื่อช่วยเหลือสถานประกอบการที่รับช่าง ฝึกหัด ขณะนี้กำลังดำเนินการวิจัยอยู่ ซึ่งการวิจัยเบื้องต้นพบปัญหาการกำหนดมาตรฐานการ ฝึกหัดอาชีพและอัตราการเก็บภาษี เพราะการกำหนดทั้งมาตรฐานการอัตราภาษี ขึ้นอยู่กับ กระบวนการตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งตลาดแรงงานปัจจุบันขยายกว้างขึ้น จนเป็นตลาดโลก และมีความแปรผันอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่ฝ่ายรัฐบาลมองในแนวนอนว่า ค่าใช้จ่ายสำหรับช่างฝึกหัด สามารถนำงบประมาณจำนวนหนึ่งไปช่วยอุดหนุนแล้วจะทำให้ เศรษฐกิจดีขึ้น ในขณะที่ฝ่ายสถานประกอบการมองแนวตั้งว่าการฝึกอาชีพช่างฝึกหัดต้องใช้ เวลาประมาณ 3 ปี ต้องเสียค่าใช้จ่ายต่อเนื่อง เป็นการลงทุนระยะยาวที่ให้ผลประโยชน์ในอนาคต 3 ปีข้างหน้า ซึ่งสถานประกอบการต้องตระหนักว่าอีก 3 ปีสถานการณ์ธุรกิจของตนเองจะ เป็นอย่างไร และในสถานการณ์เศรษฐกิจที่มีความผันผวนเช่นในปัจจุบัน ทำให้สถานประกอบการ ต้องระมัดระวังการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น รัฐบาลจึงต้องหามาตรการ หรือการดำเนินการใดๆ มาช่วย สนับสนุนสถานประกอบการให้มีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพให้ช่างฝึกหัดเพิ่มขึ้นทั้งในด้าน ปริมาณและคุณภาพ ซึ่งเป็นผลให้เกิดการปฏิรูปการฝึกอบรมอาชีพ

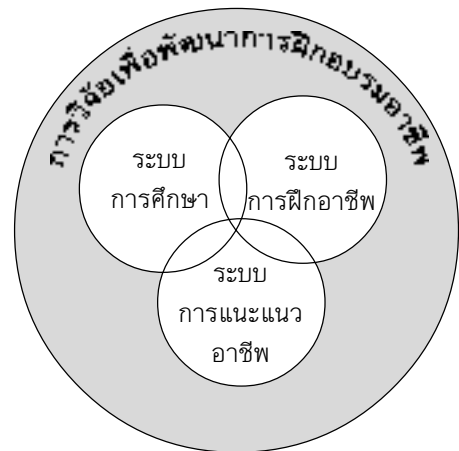
การปฏิรูปการฝึกอบรมอาชีพ

ผลจากการวิจัยตลาดผู้ฝึกงานและตลาดแรงงาน ดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลเยอรมนี ดำเนินการปฏิรูปการฝึกหัดอาชีพ หลายประการดังนี้

- ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนามาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการ มีบทบาทในฝึกอบรมอาชีพและเพิ่มตำแหน่งช่างฝึกหัดให้มากขึ้น อีกทั้งกระตุ้นให้สถานประกอบการ ที่ยังไม่ได้รับช่างฝึกหัด ได้มีส่วนร่วมในการฝึกช่างฝึกหัดทั้งทางตรงและทางอ้อม

- พัฒนารูปแบบการฝึกอาชีพใหม่ เพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่สถานประกอบการในการอบรมอาชีพช่างฝึกหัด โดยให้เด็กเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาแบบเต็มเวลาก่อนเป็นเวลา 2 ปี แล้วจึงไปเป็นช่างฝึกหัดในสถานประกอบการ ทำให้ลดเวลาฝึกในสถานประกอบการ เป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายของสถานประกอบการ
- วางแนวทางการฝึกอาชีพที่เน้นทางฝึกที่อยู่บนพื้นฐานความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของช่างฝึกหัด ให้สามารถปรับตัวทำงานได้ในทุกสถานการณ์ ซึ่งช่างฝึกหัดจะเป็นกำลังแรงงานที่สำคัญของชาติในอนาคต
- พัฒนาอาชีพใหม่ ทั้งในระดับประเทศ และระดับนานาชาติ เพื่อสนองตอบตลาดแรงงานที่เปลี่ยนไปตามเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง เช่น นักพาณิชยการยุโรป นักบริหารธุรกิจ ช่างอิเล็กทรอนิกส์เครื่องกลนานาชาติ (Hollnberger, 2546) ซึ่งอาชีพใหม่ๆ เหล่านี้ในวันจะมีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับภูมิภาคกลุ่มประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงระดับนานาชาติทั่วโลก อันเนื่องมาจากแนวโน้มการเปิดตลาดการค้าเสรีระหว่างกันทั่วโลก

ระบบการฝึกอบรมอาชีพมีความสัมพันธ์เกื้อกูลเป็นหนึ่งเดียวกับระบบการศึกษา และแนบแน่นกับระบบการแนะแนวอาชีพ โดยได้รับการสนับสนุนจากการวิจัยเพื่อพัฒนาการ ฝึกอบรมอาชีพอย่างต่อเนื่อง (ภาพที่ 6) ซึ่งแม้ว่าผลการวิจัยทดลองยังไม่สามารถแก้ปัญหา ที่เกิดขึ้นได้ก็ตาม แต่ทางสถาบันฯ จะเก็บเป็นข้อมูลการดำเนินงาน เพื่อให้ นักวิจัยรุ่นหลัง ได้ศึกษาและทำการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาต่อไป ดังเช่น ตัวอย่างการวิจัยทดลองเพื่อแก้ปัญหา เด็กที่ไม่สามารถสมัครเป็นช่างฝึกหัดได้ ในกรอบที่ 1

ภาพที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่าง ระบบการศึกษา ระบบการฝึกอาชีพ ระบบการแนะแนวอาชีพและการวิจัยเพื่อพัฒนาการฝึกอบรมอาชีพ

กรอบที่ 1 การวิจัยทดลองเพื่อแก้ปัญหาเยาวชนที่หาสถานประกอบการรับเป็นช่างฝึกหัดไม่ได้

ตัวอย่างหนึ่งของการวิจัยที่พยายามแก้ปัญหาเยาวชนที่หาสถานประกอบการรับเป็นช่างฝึกหัดไม่ได้ ฝ่ายฝึกอาชีพสถาบันเพื่อการตลาดแรงงาน และการวิจัยอาชีพของสถาบันแรงงานแห่งสหพันธ์รัฐ (Institut für Arbeitsmarkt und Berufsforschung der Bundesanstalt für Arbeit (เมืองนูเรมเบิร์ก) ได้ศึกษาซึ่งผลของการวิจัยไม่สามารถแก้ปัญหาได้ แต่ทางสถาบันฯ ก็ไม่ลดละพยายามทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวต่อไป

สำหรับเด็กที่ไม่ได้ตำแหน่งฝึกงานที่ตนเองต้องการ หรือเด็กที่ไม่สามารถหาที่ฝึกงานได้ ทางสถาบันฯ ดำเนินโครงการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอยู่ว่าง เพราะผลจากการวิจัยทางสังคมพบว่า หากเด็กอยู่ว่าง ๆ ปีหนึ่งโดยไม่ทำอะไร จะให้เขากลับไปทำงานนั้นยากขึ้น ดังนั้นต้องหากิจกรรมให้เด็กทำอย่างต่อเนื่อง โดยจัดการศึกษาอบรมส่งเสริมให้มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะสาขา ตามที่เด็กต้องการก่อนเป็นเวลา 1 ปี แล้วจึงหาโอกาสส่งเด็กไปเข้าระบบทวิภาคี เด็กที่ได้รับการศึกษาเพิ่มเติมจะมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น สามารถสมัครเป็นช่างฝึกหัดในปีต่อไปได้ ซึ่งในการดำเนินโครงการนี้ทางสถาบันฯ จะขอความร่วมมือจากองค์กรการกุศล องค์กรสาธารณะต่าง ๆ หรือบริษัทเอกชนที่รับจ้างฝึกอาชีพ ทั้งนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง และจากสหภาพยุโรป เนื่องจากเป็นโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพแรงงาน ซึ่งผลของการวิจัยเชิงทดลองนี้ พบว่าไม่มีผล ทำให้ตลาดผู้ฝึกงานเปลี่ยนไป เนื่องจากบริษัทที่รับจ้างฝึกอาชีพไม่สนใจในคุณภาพของการฝึก อีกทั้งพยายามขัดขวางไม่让孩子ไปเป็นช่างฝึกหัดในสถานประกอบการในปีถัดไป เพราะว่าได้ค่าหัวในการฝึกอบรม ซึ่งทางสถาบันฯ ต้องศึกษาวิจัยเพื่อแก้ปัญหาตำแหน่งฝึกงานที่ลดลงต่อไป

สรุปการศึกษาดูงานการฝึกอบรมอาชีพสาขาอาชีพต่าง ๆ

กรณีการฝึกอบรมอาชีพที่มีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ชัดเจนจากสรุปผลการศึกษาดูงานการฝึกอบรม อาชีพ หลากหลายสาขาอาชีพ ซึ่งมีทั้งการฝึกอาชีพเบื้องต้น (initial training) การฝึกอาชีพต่อเนื่อง (further training) และการฝึกอาชีพใหม่ (retaining) ที่มีจุดเน้นที่แตกต่างกัน (ตารางที่ 1) และกรณีศึกษาการฝึกอบรมอาชีพของบริษัท BMW จำกัด (มหาชน) ที่ทำให้เห็นรายละเอียดของกระบวนการฝึกอบรมอาชีพที่มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาดูงานการฝึกอบรมอาชีพสาขาอาชีพต่าง ๆ ณ รัฐบาเวเรีย ประเทศเยอรมนี

สาขาอาชีพ	สถานที่ศึกษาดูงาน	จุดเน้นของสถานประกอบการในการฝึกอบรมอาชีพ
สาขาช่างยนต์	บริษัท BMW จำกัด (มหาชน) เมืองมิวนิค	<p>บริษัท BMW จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทผลิตรถยนต์ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของบริษัทว่า ต้องเป็นที่หนึ่งในการผลิตรถยนต์ และการจะเป็นที่หนึ่งได้ต้องมีพนักงานที่มีคุณภาพเป็นอันดับหนึ่งก่อน และมีการปลูกฝังการถ่ายทอดมรดกการดูแลคุณภาพจากรุ่นสู่รุ่น (cohort)</p> <p>จากวิสัยทัศน์การดำเนินงานดังกล่าวข้างต้น บริษัท BMW จำกัด จึงให้ความสำคัญต่อการศึกษอบรมช่างฝึกหัดอาชีพอย่างยิ่ง โดยกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายในการฝึกอบรมช่างฝึกหัดที่จะเป็นผู้นำในการฝึกอบรมอาชีพ โดยตั้งเป้าหมายด้านคุณภาพของการฝึกอบรมช่างฝึกหัดว่า โดยเฉลี่ยเด็กที่ฝึกจาก BMW จะต้องมีความรู้เหนือกว่าเด็กที่ฝึกจากที่อื่น เพราะนักเรียนทวิภาคีในวันนี้คือผู้บริหารบริษัทในอนาคต (ดูรายละเอียดการฝึกอบรมช่างฝึกหัดในกรอบที่ 2)</p>
สาขาช่างซ่อมบำรุง	บริษัทเมอร์เซเดส-เบนส์ จำกัด (มหาชน) เมืองมิวนิค	<p>ศูนย์ฝึกอบรมที่เมืองมิวนิค จัดการศึกษาอบรมสำหรับผู้ใหญ่และการฝึกอบรมช่างฝึกหัด เน้นคุณภาพการฝึกมีการขอการรับรองคุณภาพศูนย์ฝึกจากบริษัท Daimler Chrysler และมีการพัฒนาระบบการฝึกที่ทันสมัย มีการใช้ e-learning, tele-teaching, internet, Intranet และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น CD-Rom เพื่อให้นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในเวลาที่เหมาะสม ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติงานจริง เพื่อให้พนักงานจากบริษัทสาขาในเมืองต่าง ๆ สามารถเรียนรู้ได้พร้อม ๆ กัน และมีคุณภาพการฝึกที่ได้มาตรฐานเดียวกัน อีกทั้งยังเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม</p>

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาดูงานการฝึกอบรมอาชีพสาขาอาชีพต่าง ๆ ณ รัฐบาวาเรีย ประเทศเยอรมนี (ต่อ)

สาขาอาชีพ	สถานที่ศึกษาดูงาน	จุดเน้นของสถานประกอบการในการฝึกอบรมอาชีพ
<p>สาขาช่างซ่อมบำรุง (ต่อ)</p>		<p>สำหรับเยาวชนที่สนใจเป็นช่างฝึกหัดของ BENZ สามารถส่งใบสมัครไปที่ศูนย์ฝึกอบรมได้ ซึ่งแต่ละปีจะมีผู้สนใจส่งใบสมัครประมาณ 400-500 ใบจากทุกภาคของประเทศ แต่ทางบริษัทมีตำแหน่งฝึกงานประมาณ 35-40 คนเท่านั้น ซึ่งทางบริษัทจะจัดสอบทั้งสอบข้อเขียนและการสัมภาษณ์ และพิจารณาผลการสอบคัดเลือกเป็นเกณฑ์ในการ รับเข้ามาเป็นช่างฝึกหัด แต่ในบางกรณีมีเด็กวิตามินบี ซึ่งเป็นเด็กฝากจากลูกค้าบริษัท เช่น ผู้แทนจำหน่าย (dealer) ซึ่งจำเป็นต้องฝึกกลูกหลานของตนเองเพื่อดูแลธุรกิจต่อไป ทั้งนี้เด็กวิตามินบีหลังจากที่เข้าในระบบช่างฝึกหัดแล้ว ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ซึ่งทางบริษัทจะจัดสวัสดิการ และเบี้ยเลี้ยงให้ตลอดระยะเวลาการเป็นช่างฝึกหัด</p> <p>ส่วนสาขาที่ฝึกมีทั้งสาขาช่างเทคนิค และสาขาพาณิชยกรรม ซึ่งคณะศึกษาดูงานได้เยี่ยมชมสาขาการซ่อมบำรุง เป็นการฝึกการซ่อมบำรุงรถเบื้องต้น ซึ่งถือว่าเป็นงานช่างฝีมือที่เน้นการให้บริการมากกว่าช่างเทคนิค ช่างซ่อมบำรุงมีหน้าที่รับรถที่เข้ามายังศูนย์ซ่อม ทำการตรวจเช็คเบื้องต้น และอธิบายลูกค้า หลังจากนั้นส่งรถต่อไปยังช่างเครื่องยนต์หรือช่างเทคนิค เฉพาะทางเพื่อทำการซ่อม ซึ่งการฝึกอบรมช่างซ่อมบำรุงต้องเน้นการมีมนุษยสัมพันธ์ การเจรจาประสานงาน เป็นพิเศษ ทั้งนี้ช่างซ่อมบำรุงจะได้ค่าแรงต่ำกว่าช่างเทคนิค หากช่างซ่อมบำรุงต้องการเปลี่ยนอาชีพเป็นช่างยนต์ที่มีค่าแรงสูงกว่า ต้องสมัครเข้าเป็นช่างฝึกหัดสาขาช่างยนต์ แต่อาจใช้เวลาฝึกน้อยกว่าเด็กจบใหม่</p>

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาดูงานการฝึกอบรมอาชีพสาขาอาชีพต่าง ๆ ณ รัฐบาเวเรีย ประเทศเยอรมนี (ต่อ)

สาขาอาชีพ	สถานที่ศึกษาดูงาน	จุดเน้นของสถานประกอบการในการฝึกอบรมอาชีพ
สาขา การค้าปลีก	บริษัท คาร์ชตัดท์ จำกัด (มหาชน) เมืองนูเรมเบิร์ก	<p>บริษัท คาร์ชตัดท์ จำกัด (มหาชน) ทำธุรกิจหลายประเภทตั้งนั้น ได้แก่ การค้าทางไปรษณีย์ การค้าปลีก การบริการด้าน Logistic Business และการประกันและอสังหาริมทรัพย์ มีรายได้ทั้งหมดประมาณ 15,800 ล้านยูโร มีพนักงานประมาณ 150,000 คน ตั้งนั้นในแต่ละปีจะมีพนักงานเกษียณ หรือลาออก ซึ่งทางบริษัทคาร์ชตัดท์ ให้ความสำคัญกับการสร้างพนักงานใหม่เพื่อทดแทนพนักงานที่ออกจากบริษัทไป โดยจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพมานานถึง 25 ปี</p> <p>มีการจัดการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมเพื่อให้นักเรียนรู้จักกิจการของบริษัท และสนใจสมัครเป็นช่างฝึกหัดอาชีพ ซึ่งปรากฏว่ามีในแต่ละทางบริษัทได้รับใบสมัครถึง 600 คน ทางบริษัทจะคัดเลือกมาสอบข้อเขียน 300 คน จากผลการเรียนบันทึกของครูจากโรงเรียนมัธยมถึงลักษณะนิสัย ความประพฤติ ซึ่งถ้านิสัยไม่เหมาะกับสาขาที่สมัคร ก็จะไม่ได้รับการคัดเลือก เช่น เจียบค่อนข้างขี้อาย ไม่เหมาะกับการค้าปลีก เป็นต้น ซึ่งปีที่ผ่านมามีผู้สอบผ่านข้อเขียน 120 คน ซึ่งจะต้องมาสอบสัมภาษณ์ และจะรับไว้ประมาณ 40 คน และเมื่อขึ้นปีที่ 2 นักเรียนจะลดลง เนื่องจากลาออกเพราะพบว่าอาชีพที่เลือกไม่เหมาะกับตนเอง</p> <p>สำหรับสาขาเมืองนูเรมเบิร์ก ดำเนินการฝึกอาชีพ 5 สาขาอาชีพ ได้แก่ 1) การค้าปลีก 2) การขาย 3) ธุรกิจท่องเที่ยว 4) การจัดหน้าร้านตู้โชว์ และ 5) Bakery ในการเลือกสาขาอาชีพมีการแนะแนวและสอบวัดสมรรถนะพร้อมกับสัมภาษณ์ดูความสนใจของนักเรียน ในการฝึกมีการทำแผนการฝึกแต่ละบุคคลโดยการทำงานร่วมกันระหว่างหัวหน้าฝึก หัวหน้าแผนก และตัวช่างฝึกหัด ส่งเสริมความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ของนักเรียนอย่างเต็มที่ โดยให้โอกาส</p>

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาดูงานการฝึกอบรมอาชีพสาขาอาชีพต่าง ๆ ณ รัฐบาวาเรีย ประเทศเยอรมนี (ต่อ)

สาขาอาชีพ	สถานที่ศึกษาดูงาน	จุดเน้นของสถานประกอบการในการฝึกอบรมอาชีพ
<p>สาขา การค้าปลีก (ต่อ)</p>		<p>นำชิ้นงานที่ฝึกปฏิบัติมาใช้ในการปฏิบัติงานจริง สร้างบันไดความก้าวหน้าในอาชีพ (career path) ไว้ให้เห็นอย่างเด่นชัด เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ช่างฝึกหัดได้ตั้งใจฝึกอบรมและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง</p> <p>ในการทำงานของบริษัทเน้นการทำงานเป็นทีม โดยเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ขณะเป็นช่างฝึกหัดอาชีพให้รู้จักแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างความไว้วางใจระหว่างกัน โดยคงไว้ซึ่งความเป็นตัวของตัวเองสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง</p> <p>ทางบริษัทให้โอกาสเด็กที่คะแนนต่ำ ไม่สามารถสอบผ่านเป็นช่างฝึกหัดของบริษัท ซึ่งเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาแบบเต็มเวลา ได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกในบริษัทได้ และถ้าหากผลการเรียนการฝึกปฏิบัติงานเป็นที่พอใจ ทางบริษัทจะบรรจุเป็นพนักงานของบริษัทในโอกาสต่อไป</p>
<p>สาขาธุรกิจ การรถไฟ</p>	<p>ณ ศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพ บริษัทการรถไฟแห่งเยอรมนี จำกัด (มหาชน) (Deutsche Bahn AG) เมืองนูเรมเบิร์ก</p>	<p>ปัจจุบันการรถไฟแห่งเยอรมนี มีการพัฒนาธุรกิจให้ทันสมัยโดยเพิ่มการค้าเนินธุรกิจหลายประเภทนอกเหนือจากธุรกิจหลัก ๆ ของการรถไฟ เช่น ห้างสรรพสินค้า ภัตตาคาร ร้านหนังสือ ร้านสะดวกซื้อ ในสถานีรถไฟ และมีการบริการ online ทาง internet เป็นต้น ดังนั้นการรถไฟจึงมีตำแหน่งช่างฝึกหัดปีละประมาณ 9,000 คน ใน 1,500 สาขาอาชีพ จำแนกเป็น 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ 1) กลุ่มพาณิชยกรรม เช่น พนักงานจำหน่ายตั๋ว 2) พนักงานขับรถไฟและสับรางรถไฟ 3) กลุ่มเทคนิค (ซ่อมบำรุงราง ตัวรถไฟ อาคาร) 4) กลุ่ม IT และ 5) กลุ่มอาชีพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พ่อครัว การตกแต่งสินค้า</p>

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาดูงานการฝึกอบรมอาชีพสาขาอาชีพต่าง ๆ ณ รัฐบาเวเรีย ประเทศเยอรมนี (ต่อ)

สาขาอาชีพ	สถานที่ศึกษาดูงาน	จุดเน้นของสถานประกอบการในการฝึกอบรมอาชีพ
สาขาธุรกิจ การรถไฟ (ต่อ)		<p>ในการคัดเลือกนักเรียนเพื่อเป็นช่างฝึกหัดในบางสาขาอาชีพจะเน้นความรับผิดชอบ และสมาธิของนักเรียนเป็นพิเศษ เช่น กลุ่มพนักงานขับรถไฟและสับรางรถไฟ เนื่องจากการปฏิบัติงานต้องมีความถูกต้อง 100 % ผิดพลาดไม่ได้</p> <p>ในการฝึกอบรมจะมีกระบวนการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ โดยเน้นความมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การเรียนการสอนจะใช้ระบบ internet, intranet ควบคู่กับการฝึกงานภายใต้สถานการณ์จริง โดยได้รับการดูแลอย่างเข้มงวดจากครูผู้ฝึก เพราะงานรถไฟประสานสัมพันธ์กันหลายฝ่าย ในเวลาที่แน่นอน ในสถานการณ์จริง หากผิดพลาดแม้เพียงเล็กน้อยแต่ความเสียหายสุดที่อาจประเมินได้ เช่น ให้สัญญาณสับรางผิด ซึ่งรถไฟในเยอรมันมีความเร็วสูงมาก และมีจำนวนเที่ยวมาก ถึง 36,800 ขบวนต่อวัน คาดไม่ได้เลยว่ารถไฟจะชนกันกี่ขบวน ในพื้นที่ใดบ้างเพราะรถไฟในเยอรมนีแล่นสัมพันธ์กันทั่วประเทศ ต่อเนื่องกัน</p>
สาขาการผลิต และการตลาด	สถาบันการศึกษา แห่งบริษัทโครเนล จำกัด (มหาชน) เมืองนอยเทราบลิง	<p>โครเนล เป็นบริษัทผลิตเครื่องจักรสำหรับการบรรจุขวด มีลูกค้า ทั่วโลก ซึ่งมีหลายบริษัทในประเทศไทยเป็นลูกค้า โครเนล เช่น เบียร์สิงห์ เบียร์ช้าง น้ำพริก พันท้ายนรสิงห์ ไทยน้ำทิพย์ (โคคาโคล่า) เป็นต้น</p> <p>ในอดีตการบรรจุภัณฑ์มีน้อยประเภทไม่หลากหลายเหมือนในปัจจุบัน ซึ่งผู้ผลิตสินค้าสามารถเลือกบรรจุภัณฑ์ใหม่ ๆ ได้ ดังนั้นโครเนลจึงต้องให้ความสำคัญกับการตลาด การจัดการ และเทคโนโลยี IT เพื่อให้สามารถขยายตลาดในประเทศใหม่ ๆ ที่ยังไม่ได้เป็นลูกค้าโครเนล ในขณะที่เดียวกันต้องพัฒนาเทคโนโลยีการบรรจุขวดให้ทันสมัยอยู่</p>

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาดูงานการฝึกอบรมอาชีพสาขาอาชีพต่าง ๆ ณ รัฐบาวาเรีย ประเทศเยอรมนี (ต่อ)

สาขาอาชีพ	สถานที่ศึกษาดูงาน	จุดเน้นของสถานประกอบการในการฝึกอบรมอาชีพ
<p>สาขาการผลิตและการตลาด (ต่อ)</p>		<p>เสมอ เช่น ลดความสูญเสียในกระบวนการบรรจุ เป็นต้น เพราะปัจจุบันมีความพยายามพัฒนาเทคโนโลยีบรรจุภัณฑ์ แทนการใช้ขวด เพื่อเป็นการลดการใช้ทรัพยากรโลก และรักษาลิ่งแวดล้อม ดังนั้นโครเนลจึงจัดการอบรมช่างฝึกหัด 13 สาขาอาชีพ เป็นจำนวน 417 คน เป็นงานทางด้านเทคนิค อุตสาหกรรม 80 % ด้านการตลาด การพาณิชย์อีก 20 % โดยรับเด็กเกรด 9 หรือ 10 โดยพิจารณาจากคะแนน วิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ สังคม และเยอรมัน และมีการสอบข้อเขียน เพื่อดูความสามารถในการเรียนรู้ และความสามารถในการสื่อสาร เมื่อสอบผ่านจึงเชิญมาสอบสัมภาษณ์ นอกจากนี้โครเนล ยังเปิดการอบรมวิชาใหม่ เช่น แมคคาทรอนิกส์ การพาณิชย์ยูโรเป็นการพาณิชย์แบบ อุตสาหกรรม เนื่องจากส่วนใหญ่สินค้ารายใหญ่เป็นการส่งออกถึง 80 % จะต้องใช้ภาษาต่างประเทศ โดยนักเรียน จะต้องเรียน 2 ภาษา จาก 3 ภาษาคือ อังกฤษ ฝรั่งเศส และสเปน และจะต้องไปเรียน course พิเศษที่หอการค้า ด้วย ซึ่งทางโครเนล จ่ายค่าเรียนให้หมด</p> <p>ในการฝึกมีการตั้งศูนย์ฝึกมีอุปกรณ์ และเครื่องจักร เครื่องมือที่ทันสมัย เพื่อสอนวิชาและเทคนิคเบื้องต้นในปีที่ 1 และจะให้เด็กมีโอกาสฝึกทำงานจริง ๆ ในโรงงานตั้งแต่ปีที่ 2 ภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิดจากครูฝึก เด็กมีโอกาสฝึกทุกฐานการผลิตตั้งแต่ผลิตชิ้นส่วนการบรรจุ จนถึงการประกอบเครื่องจักรบรรจุภัณฑ์</p> <p>ช่างฝึกหัดที่ผ่านการสอบวัดสมรรถนะจากหอการค้า เป็นช่างฝีมือ ทางโครเนลจะบรรจุเข้าทำงานเป็นพนักงานประจำทุกคน</p>

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาดูงานการฝึกอบรมอาชีพสาขาอาชีพต่าง ๆ ณ รัฐบาเวเรีย ประเทศเยอรมนี (ต่อ)

สาขาอาชีพ	สถานที่ศึกษาดูงาน	จุดเน้นของสถานประกอบการในการฝึกอบรมอาชีพ
สาขา การโรงแรม	โรงแรมเก็ทซ์ฟรีด เมืองเรเกินส์บูร์ก	<p>โรงแรมเก็ทซ์ฟรีด เป็นโรงแรมระดับ 4 ดาว¹ ขนาดเล็ก ตั้งอยู่นอกเมือง จัดแบบธรรมชาติ บรรยากาศสบาย ๆ นำพักอาศัย เป็นธุรกิจของตระกูลเก็ทซ์ฟรีด และถึงแม้ว่าจะเป็นโรงแรมขนาดเล็ก แต่เจ้าของและผู้จัดการโรงแรม ได้เห็นความสำคัญของการฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ซึ่งนอกจากจะให้ประโยชน์แก่ผู้รับการฝึกแล้วยังทำให้ครูผู้ฝึกต้นตัวไฟหาสาระวิชาการใหม่ๆ อยู่เสมอ เนื่องจากหลักสูตรและสาระการฝึก หอการค้าเป็นผู้กำหนด จึงรับช่างฝึกหัดฝ่ายบริการและฝ่ายการโรงแรม 3 คน และฝ่ายงานในครัว 1 คน การรับช่างฝึกหัดไม่ได้รับทุกปี จะรับทีละคนแทนคนเดิมที่เรียนจบออกไป ซึ่งทางโรงแรมจะจัดสวัสดิการและเบี้ยเลี้ยง ตลอดจนค่าธรรมเนียมในการสอบให้แก่ช่างฝึกหัดทุกคนตามกฎหมายที่ระบุไว้</p> <p>ในการฝึกปีแรกเด็กทุกคนจะเรียนเหมือนกันหมดไป เรียนที่โรงเรียน 2 วัน มาทำงานที่โรงแรม 3 วัน และจะเริ่มแยกแผนกในปีที่ 2 และมีการสอบ interim จากหอการค้าในปีที่ 2 และสอบ final เมื่อสิ้นสุดการฝึกในปีที่ 3 ผู้ที่สำเร็จการฝึกส่วนใหญ่แล้วจะไม่ทำงานในโรงแรมที่ตนผ่านการฝึก จะไปทำงานที่อื่นเพื่อหาประสบการณ์</p>
สาขา เกษตรกรรม	โรงเรียนเกษตร/ กรมเกษตร ชเตรามิง-โบเกน เมืองชเตรามิง	<p>การฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรไม่มี หอการค้าเป็นของตนเอง ดังนั้นจะมีองค์กรต่าง ๆ รับหน้าที่แทน เช่น กรมการเกษตรประจำรัฐ และทำหน้าที่สอบวัดสมรรถนะด้วย โรงเรียนอาชีวศึกษาเกษตรจะแยกต่างหาก ไม่รวมโรงเรียนอาชีวสาขาช่างฝีมือ หรือโรงเรียนวิชาเฉพาะช่างอุตสาหกรรมพาณิชย์</p>

¹ สมาคมโรงแรมเยอรมนีแบ่งระดับโรงแรมออกเป็น 5 ระดับ ตามอุปกรณ์และการบริการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มาใช้บริการ ระดับสูงสุดคือ ระดับ 5 (Götzfried, 2003)

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาดูงานการฝึกอบรมอาชีพสาขาอาชีพต่าง ๆ ณ รัฐบาวาเรีย ประเทศเยอรมนี (ต่อ)

สาขาอาชีพ	สถานที่ศึกษาดูงาน	จุดเน้นของสถานประกอบการในการฝึกอบรมอาชีพ
<p>สาขา เกษตรกรรม (ต่อ)</p>		<p>การฝึกหัดวิชาชีพเกษตร จะฝึกอบรม 4 ด้าน ได้แก่ 1) เทคนิค 2) การผลิตด้านปศุสัตว์ 3) พืชและป่าไม้ และ 4) การจัดการตลาดและธุรกิจ และนอกจากการฝึกอบรมแล้วยังให้ บริการจัดการศึกษาเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เกษตรกร ซึ่งเป็นการบริการฟรี ในรัฐบาวาเรียส่วนใหญ่จะเลือกฝึกด้านที่ 1 และ 4 อีกทั้งยังจัดการศึกษาเป็น course มีลักษณะเป็น Module ให้ผู้ที่สนใจมีอาชีพเกษตร หรือลูกเกษตรกรที่อยากไปทำอาชีพเกษตรได้เรียนเป็นช่วง ๆ ไป</p> <p>นักเรียนปีที่ 1 จะเรียนในโรงเรียนอาชีวะเกษตร สัปดาห์ละ 4 วัน ไปทำงานจริงในสถานประกอบการสัปดาห์ละ 1 วัน และต้องไปฝึกหัดในศูนย์ฝึก 4 สัปดาห์ และส่วนนักเรียนปีที่ 2-3 ส่วนใหญ่ฝึกงานในสถานประกอบการเต็มเวลา และเข้าเรียนในโรงเรียน 1 วัน เมื่อครบ 3 ปี มีสิทธิ์สอบวัดสมรรถนะที่หอการค้าเกษตร เป็นเกษตรกรอาชีพ ซึ่งมีแนวโน้มว่าลดลง 58 % ของเกษตรกรทำเกษตรเป็นอาชีพเสริม ในระยะ 20 ปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเกษตร ค่อนข้างสูง การเกษตรลดลง 50 % เนื่องจากเยาวชนรุ่นใหม่เห็นว่าอาชีพเกษตรกรไม่มีอนาคต ต้องทำงานหนัก รายได้ต่ำ ประกอบกับไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ในรัฐบาวาเรีย มีผู้สมัครเรียนเกษตร ประมาณ 600 คน</p>
<p>สาขาเครื่องกล</p>	<p>โรงงานเครื่องจักรกล โรนเฮาเซน (MR) เมืองเรเกินส์บูร์ก</p>	<p>เป็นโรงงานผลิตหม้อแปลงไฟฟ้าขนาดใหญ่ มีสาขาทั่วโลกลูกค้าของบริษัทมีตั้งแต่โรงผลิตไฟฟ้าจนถึงผู้ใช้ปลายทาง งานของบริษัทมีทั้งการผลิต การขาย การบริการ ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาสินค้าและบริการ รวมถึงงานด้านพาณิชย์ ดังนั้น MR จึงให้ความสำคัญกับการอบรมช่างฝึกหัดอย่างยิ่ง</p>

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาดูงานการฝึกอบรมอาชีพสาขาอาชีพต่าง ๆ ณ รัฐบาลาเวเรีย ประเทศเยอรมนี (ต่อ)

สาขาอาชีพ	สถานที่ศึกษาดูงาน	จุดเน้นของสถานประกอบการในการฝึกอบรมอาชีพ
สาขาเครื่องกล (ต่อ)		<p>เริ่มตั้งแต่การประสานงานกับโรงเรียนมัธยมที่อยู่ใกล้โรงงาน จัดลำดับที่แห่งการฝึกหัดงานเปิดโอกาสให้นักเรียนมัธยมมาดูงานและเป็นเด็กฝึกหัดงานแบบง่าย ๆ เพื่อเด็กจะได้มีข้อมูลก่อนส่งใบสมัคร เป็นช่างฝึกหัดอาชีพของบริษัท แต่จะมีเด็กที่จบเกรด 9 หรือ 10 ส่งใบสมัครมาประมาณ 300 คน ทางบริษัทจะเลือกคนที่มีคุณสมบัติครบถ้วน และให้มาทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ภาคทฤษฎีใช้เวลาประมาณ 90 นาที ภาคปฏิบัติใช้เวลา 60 นาทีและเชิญมาสอบสัมภาษณ์พร้อมกับผู้ปกครอง 1 คน เด็กที่สอบผ่านทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และสัมภาษณ์ จะได้ทำสัญญาเป็นช่างฝึกหัดก่อนวันฝึกงานจริงประมาณ 9 เดือน จำนวนเด็กที่รับไว้จะมากกว่าตำแหน่งที่ว่างเป็นการฝึกเพื่อโรงงานอื่นด้วย</p> <p>สาขาวิชาที่จัดฝึกมี 5 สาขา ได้แก่ ช่างกลึง ช่างกัดเซาะโลหะ ช่างเครื่องยนต์ ช่างไฟฟ้า และช่างกล ในปีแรกทุกสาขาวิชาจะเริ่มฝึกงานเบื้องต้นใน shop ของศูนย์ฝึกร่วมกัน มีวิชาการประกันคุณภาพ การประกอบดิจิทัล อิเล็กทรอนิกส์ การบำรุงรักษา และการประกอบโครงสร้าง และหลังจากนั้นก็เลือกสาขา</p> <p>การอบรมช่างฝึกหัดใช้เวลา 3.5 ปี แต่อาจจะลดเวลาฝึกลงได้ ถ้าเด็กได้รับการเตรียมตัวมีความรู้บางวิชามาก่อน ซึ่งจะต้องพิจารณาผลการฝึกเป็นรายกรณี ตลอดเวลาที่เป็นช่างฝึกหัดทางโรงงานจะจัดสวัสดิการให้ เช่น เบี้ยเลี้ยง ซึ่งแตกต่างกันตามชั้นปี เช่น ปี 1 ได้ 660 ยูโรต่อเดือน และเพิ่มขึ้นถึง 785 ยูโรในปีที่ 3 มีการจัดกิจกรรมอื่น ๆ เช่น ตั้งทีมฟุตบอล มีการสัมมนาด้านการสื่อสาร ด้านสังคม คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ การทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ซึ่งการสัมมนาจัดนอกสถานที่ เพื่อเป็นการเตรียมตัวเด็กก่อนไปทำงานจริง</p>

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาดูงานการฝึกอบรมอาชีพสาขาอาชีพต่าง ๆ ณ รัฐบาวาเรีย ประเทศเยอรมนี (ต่อ)

สาขาอาชีพ	สถานที่ศึกษาดูงาน	จุดเน้นของสถานประกอบการในการฝึกอบรมอาชีพ
สาขาเครื่องกล (ต่อ)		<p>ช่างฝึกหัดจะต้องเข้ารับการทดสอบ 2 ครั้ง จากหอการค้าและอุตสาหกรรม เป็นการสอบ interim และ final ผู้ที่สอบผ่านจะได้รับประกาศนียบัตร 3 ใบ คือ นอกจากจะได้รับประกาศนียบัตรจากหอการค้าและโรงเรียนอาชีวศึกษาแล้ว ทางโรงงานยังมอบประกาศนียบัตรให้อีก 1 ใบ แสดงคะแนนในการฝึก เช่น ทักษะ ผลงาน ความชำนาญด้านสังคม การมีมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น</p>
สาขาการฟื้นฟูสมรรถภาพ	<p>บริษัทโรงเรียนเอกชน ดร.โรแบร์ท เอ็คเคิร์ท จำกัด (มหาชน) เมืองเรเกินชเตาท์</p>	<p>โรงเรียน ดร.โรแบร์ท เอ็คเคิร์ท จำกัด (มหาชน) ตั้งโดยครอบครัวเอ็คเคิร์ท ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1946 ดำเนินการในลักษณะสมาคมไม่หวังผลกำไร เป็นสถานศึกษาที่พิเศษกว่าโรงเรียนเอกชนอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาสายสามัญ แต่โรงเรียนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างอาชีพ เพิ่มวุฒิทางอาชีพ และปรับเปลี่ยนอาชีพให้แก่ประชาชน เป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพได้รับการรับรองวิทยฐานะเทียบเท่าโรงเรียนรัฐบาล จึงทำให้เป็นที่นิยมกว่า 50 ปีมาแล้ว ดำเนินการจัดการฝึกอบรมหลายสาขาอาชีพประมาณ 75 สาขาอาชีพ ทั้งประเภทอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมแปรรูป เครื่องยนต์ งานโลหะ ไฟฟ้า ก่อสร้าง พาณิชยกรรมการตลาด การพยาบาล เทคนิคการแพทย์ สาธารณสุขศาสตร์ นักปฏิบัติการด้านกายภาพบำบัด</p> <p>การจัดการศึกษามี 2 ระบบ คือ จัดในโรงเรียนมีนักเรียน 3,500 คน และการศึกษาทางไกลมีนักเรียน 3,000 คน มีการจัดการฝึกอบรมอาชีพทั้ง 3 ประเภทคือ การฝึกเบื้องต้น (initial training) การฝึกอบรมต่อเนื่อง (further training) และการฝึกสำหรับผู้ที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ (retraining) เนื่องจากมีการพิการทางกายจากอุบัติเหตุหรือการเจ็บป่วยไม่สามารถประกอบอาชีพตามสาขาที่เรียนมาในอดีตได้ ให้สามารถกลับเข้าสู่วงการอาชีพได้ มีการจัด</p>

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาดูงานการฝึกอบรมอาชีพสาขาอาชีพต่าง ๆ ณ รัฐบาว่าเรีย ประเทศเยอรมนี (ต่อ)

สาขาอาชีพ	สถานที่ศึกษาดูงาน	จุดเน้นของสถานประกอบการในการฝึกอบรมอาชีพ
สาขาการฟื้นฟูสมรรถภาพ (ต่อ)		<p>การเรียนการสอนผู้พิการทางด้านร่างกายเข้าไปเรียนกับคนปกติเพื่อให้เขาสามารถปรับตัวที่มีพฤติกรรมทางสังคม เข้ากับคนที่มีร่างกายปกติได้ ไม่เกิดปมด้อยในตัวเอง ในโรงเรียนนี้มีโรงพยาบาล หอพักสำหรับนักเรียน มีสนามกีฬา ทั้งกีฬาในร่มและกีฬากลางแจ้ง มีการจัดกิจกรรมประเภทกลุ่มให้นักเรียนมาร่วมกันแสดง เช่น ประดิษฐ์งานฝีมือ ร้องเพลง</p> <p>การจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ในโรงเรียน การฝึกมีบ้างแต่ไม่มาก เช่น สาขากายภาพบำบัด ให้นักเรียนผลัดกันเป็นหุ่น โดยทางโรงเรียนจะจัดอุปกรณ์การเรียนที่ไว้อย่างเพียงพอ และมีเหมาะสมกับสาขาวิชา</p>
การฝึกอาชีพหลายสาขา	หอวิชาชีพช่างฝีมือ สำหรับเขตมิเดิล-ฟรังโคเนีย เมืองนูเรมเบิร์ก	<p>สถานประกอบการบางแห่งมีขนาดเล็ก หรือมีอาชีพเฉพาะทางไม่สามารถจัดการอบรมช่างฝึกหัดได้ จึงมีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพขึ้น เพื่อให้ผู้ที่ต้องการมีอาชีพเฉพาะนั้น ได้มีโอกาสฝึกอาชีพ</p> <p>หอวิชาชีพช่างฝีมือ สำหรับเขตมิเดิลฟรังโคเนีย เมืองนูเรมเบิร์ก จัดการฝึกอบรมอาชีพหลายสาขา เช่น ช่างเทคนิค ปูนปั้น ช่างตกแต่งภายในอาคาร ช่างไม้ ช่างสี ซึ่งมีทั้งการฝึกช่างฝึกหัด และการฝึกต่อเนื่องสำหรับผู้ที่ต้องการเพิ่มความรู้อะและเทคนิคที่ทันสมัยขึ้น ซึ่งสถานประกอบการสามารถส่งพนักงานของตนเข้ารับการฝึกอบรมที่นี่ได้</p>
การฝึกอบรมวิชาชีพต่อเนื่อง	ซีเอ็มที ชาร์ลือทเทนโฮฟ เมืองชวานดอร์ฟ	<p>ในบาว่าเรียมีศูนย์ฝึกอาชีพชั้นสูงประมาณ 10 แห่ง เป็นการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น ศูนย์ฝึกซีเอ็มที ชาร์ลือทเทนโฮฟ เมืองชวานดอร์ฟ ดำเนินการโดยหอการค้า เปิดอบรมหลักสูตร Management และเทคโนโลยีใหม่ ประมาณ 100-</p>

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาดูงานการฝึกอบรมอาชีพสาขาอาชีพต่าง ๆ ณ รัฐบาวาเรีย ประเทศเยอรมนี (ต่อ)

สาขาอาชีพ	สถานที่ศึกษาดูงาน	จุดเน้นของสถานประกอบการในการฝึกอบรมอาชีพ
<p>การฝึกอบรมวิชาชีพต่อเนื่อง (ต่อ)</p>		<p>120 รายวิชา เน้นการอบรมเทคนิคใหม่ ทั้งด้าน software และ hardware โดยรัฐบาลสนับสนุนอุปกรณ์และครุภัณฑ์ที่ทันสมัยมูลค่ากว่าหนึ่งล้านยูโร แต่ศูนย์ ฯ ต้องจ่ายค่าดูแลรักษาเอง มีผู้เข้ารับการอบรมปีละประมาณ 2,000 คน ผู้รับการอบรมส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารและนักธุรกิจที่ทำงานแล้ว ใช้เวลาอบรมนอกเวลางานปกติ เช่น ตอนเย็น หรือเสาร์-อาทิตย์ เป็นต้น ค่าใช้จ่ายวันละ 200-300 ยูโร/วัน/คน ครุภัณฑ์ได้รับงบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาล</p> <p>นอกจากการให้การฝึกอบรมแล้ว ศูนย์ยังทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและร่วมทำวิจัยให้กับสถานประกอบการที่เป็นสมาชิกหอการค้า ในเรื่องต่าง ๆ ที่สถานประกอบการประสานงานมา โดยศูนย์จะจ้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านดำเนินการเป็นกรณี ๆ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ประจำของศูนย์มีจำนวนน้อยมากทำงานด้านการประสานงานและอำนวยความสะดวก</p>
<p>การศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์</p>	<p>มหาวิทยาลัย จอร์จ ซิมอนด์ โอทึม เมืองนูเรมเบิร์ก</p>	<p>มหาวิทยาลัยจอร์จ ซิมอนด์ โอทึม ตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 1823 ซึ่งตอนนั้นเป็นเพียงโรงเรียนโพธิเทคนิค และต่อมาพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัย มี จอร์จ ซิมอนด์ โอทึม เป็นอธิการบดีคนแรกของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้ค้นพบกฎของ Ω</p> <p>มหาวิทยาลัยจอร์จ ซิมอนด์ โอทึม เป็นมหาวิทยาลัยประเภทเน้นภาคปฏิบัติ (University of Applied Science-Fachhochschule: FU) การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เน้นการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับบริษัทเอกชน เช่น บริษัท SIEMENS, BENZ, BMW เป็นต้น เพื่อให้สนับสนุนนักศึกษาทำวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับกิจการของบริษัท ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งบริษัท ตัวนักศึกษา ตลอดจนมหาวิทยาลัยด้วย กล่าวคือบริษัทได้ผลงานของนักศึกษาภายใต้การควบคุมดูแลอย่าง</p>

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาดูงานการฝึกอบรมอาชีพสาขาอาชีพต่าง ๆ ณ รัฐบาลาเวเรีย ประเทศเยอรมนี (ต่อ)

สาขาอาชีพ	สถานที่ศึกษาดูงาน	จุดเน้นของสถานประกอบการในการฝึกอบรมอาชีพ
การศึกษาต่อ ในมหาวิทยาลัย วิทยาศาสตร์ ประยุกต์ (ต่อ)		<p>ใกล้ชิดจากอาจารย์/ผู้เชี่ยวชาญ สำหรับตัวนักศึกษามีทุนและอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ในการทำวิจัยเนื่องจากบริษัทสนับสนุนส่วนมหาวิทยาลัยนอกจากจะได้ผลงานของนักศึกษาเป็นการสร้างชื่อเสียงให้แก่มหาวิทยาลัยแล้วยังมีโครงการที่ทันสมัย และการสนับสนุนให้อาจารย์ได้ค้นคว้าทดลองอย่างต่อเนื่อง</p> <p>นอกจากการเรียนการสอนแล้วทางมหาวิทยาลัยยังรับออกแบบทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของบริษัท ซึ่งสามารถนำมาเป็นบทเรียนให้นักศึกษาได้ร่วมกันกับอาจารย์/ผู้เชี่ยวชาญ ศึกษาค้นคว้า เป็นวิธีการสร้างนักวิจัยใหม่ ๆ เพื่อการศึกษาค้นคว้านวัตกรรมใหม่อีกทางหนึ่ง</p> <p>มหาวิทยาลัยนี้เปิดโอกาสให้ นักเรียนที่ผ่านการศึกษาระบบทวิภาคีได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาหรือ Diploma (ปริญญาโท) และสามารถเรียนต่อถึงระดับ Promotion (ปริญญาเอก) โดยจะต้องไปเรียนในโรงเรียน Fachoberschule¹ เพิ่มอีก 1 ปี เพื่อปรับพื้นฐานความรู้ แล้วจึงสมัครเรียนต่อในมหาวิทยาลัยนี้ได้ ในคณะต่าง ๆ ทั้ง 12 คณะ ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ของนักเรียน ส่วนนักเรียนที่จบจากโรงเรียนมัธยมสามัญ(Abitur) จะต้องไปปฏิบัติงานในฝ่ายอุตสาหกรรมก่อน 6 สัปดาห์ จึงมีสิทธิ์สมัครรับการคัดเลือกเข้าเรียน และในระหว่างที่ศึกษา จะต้องฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ 20 สัปดาห์ และทำวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับงานในสถานประกอบการที่ตนเองเข้าไปฝึกงาน</p>

¹ เป็นการเรียนผสมผสานสายสามัญและฝึกเป็นช่างเทคนิค การเรียนในสายนี้ผู้เรียนสามารถเรียนต่อในมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (University of Applied Science-Fachhochschule: FU)

สรุป บริษัทใหญ่ที่มีระบบการฝึกอบรมอาชีพดี อุปกรณ์ครบครัน ครูผู้ฝึกเอาใจใส่นักเรียนทั่วถึง งานไม่หนักเกินไป ทำให้เด็กเรียนรู้ได้เร็วคะแนนผลการเรียนจะดี สามารถลดเวลาฝึกได้ ทำให้เด็กนิยมเป็นความใฝ่ฝันของเด็กมาสมัคร ประกอบกับมีตำแหน่งงานจำนวนมาก จึงค่อนข้างแน่ใจว่าหลังจากสำเร็จ การศึกษาแล้ว จะได้รับการบรรจุเป็นพนักงานประจำ อีกทั้งมีการนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานมาสอน ซึ่งบางบริษัทจะบังคับให้ช่างฝึกหัดทุกคนต้องเรียน เช่น Word Processor, EXCEL เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการอบรมหลักสูตร นานาชาติ โดยเพิ่มบางรายวิชาเพื่อให้สามารถทำงานในต่างประเทศได้ ซึ่งเป็นที่นิยมของเยาวชนยุคใหม่

ในปัจจุบันมีการแข่งขันพัฒนาระบบการฝึกอาชีพให้ทันสมัย มีการเสนอทางเลือกที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าในอาชีพ นอกเหนือจากวิชาหลักๆ ตามสาขาอาชีพให้มากขึ้น เพื่อให้มีผู้สนใจมาสมัครมากๆ ทางบริษัทจะได้มีโอกาสคัดเลือกผู้ที่มีความสามารถสูงเป็นช่างฝึกหัดของตนเอง

สำหรับสาขาอาชีพที่แต่ละบริษัทจัดการฝึกอบรมอาชีพมีหลากหลาย แต่ที่มีในทุกบริษัทคือการตลาดหรือการพาณิชย์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อให้สินค้าและบริการถึงมือผู้บริโภค

เพื่อให้เห็นภาพกระบวนการจัดการฝึกอบรมอาชีพระบบทวิภาคีชัดเจนยิ่งขึ้น จึงขอเสนอกรณีศึกษาการจัดการฝึกอบรมอาชีพของบริษัท BMW จำกัด (มหาชน) ดังนี้ (กรอบที่ 2)

กรอบที่ 2 กรณีศึกษาการฝึกอบรมอาชีพของบริษัท BMW จำกัด (มหาชน)

บริษัท BMW จำกัด(มหาชน) เป็นบริษัทผลิตรถยนต์ที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกในด้านความทันสมัย ทรุทธรา ทนทาน ปลอดภัย และเป็นผู้นำทางเทคโนโลยีรถยนต์ เนื่องจากบริษัทกำหนดวิสัยทัศน์ว่า **“ต้องเป็นที่หนึ่งในการผลิตรถยนต์”** และการที่จะเป็นหนึ่ง

ได้ต้องมี **“พนักงานที่มีคุณภาพเป็นอันดับหนึ่งก่อน”**

ทั้งนี้การที่จะมีพนักงานที่มีคุณภาพ จะต้องเป็นนายจ้างที่ดีสามารถจูงใจพนักงานทำงานให้มีประสิทธิภาพได้ โดยกำหนดเป็นคติประจำบริษัทฯ ว่า **Let's move คือก้าวต่อไปด้วยกัน** จะหยุดนิ่งไม่ได้ ซึ่งกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาพนักงานที่มีคุณภาพและทำงานร่วมกันเพื่อสร้างบริษัทให้เป็นที่หนึ่งในการผลิตรถยนต์ คือ การจัดการฝึกอบรมอาชีพในบริษัทให้แก่ผู้สนใจตั้งแต่

เขายังเยาว์วัย เป็นการปลูกฝังให้เขา**รับมรดกตกทอด** ในการใส่ใจดูแลคุณภาพการผลิตรถยนต์ BMW จากรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่อง โดยตั้งจุดมุ่งหมายที่จะเป็นผู้นำในการฝึกอบรมอาชีพ โดยกำหนดสาขาการฝึกเป็นที่น่าสนใจของเยาวชน

โปรแกรมการฝึกอาชีพ

บริษัท BMW จำกัด (มหาชน) มีระบบการจัดการฝึกอบรมอาชีพให้แก่เยาวชนที่มีชื่อเสียง เป็นที่นิยมของชาวเยอรมัน ในแต่ละปีจะมีเยาวชนมาสมัครเป็นนักเรียนทวิภาคี/ช่างฝึกหัดของบริษัทเป็นจำนวนมาก ซึ่งมากกว่าจำนวนที่บริษัทสามารถรับเข้าฝึกงานได้ถึง 15 เท่า ปกติผู้สมัครจะเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้บริษัทมีนโยบายเพิ่มนักเรียนหญิงให้มากขึ้นโดยเพิ่มโควตานักเรียนหญิงอีก 15 % ปัจจุบันบริษัทมีช่างฝึกหัดทั้งหมดจำนวน 4,199 คน อยู่ในเยอรมนี 3,644 คน ในมิวนิค 825 คน มีครูฝึกในโรงงานทุกแห่งทั้งหมดประมาณ 200 คน โดยครูฝึก 1 คน รับผิดชอบช่างฝึกหัดประมาณ 25 คน ใช้งบประมาณฝึกรวม 61,400,000 ยูโรต่อปี มีโปรแกรมการฝึกทั้งหมด 5 สาขาวิชา ได้แก่

1) เครื่องยนต์ด้านการผลิตงาน 2) ฝีมือ ตั้งแต่การออกแบบ จนถึงการผลิต 3) ธุรกิจและบริการ 4) ระบบอิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และ 5) เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งในแต่ละสาขารวบรวมด้วยหลายอาชีพ รวมทั้งหมด 40 อาชีพเยาวชนที่สนใจสามารถสมัครเป็นนักเรียนระบบทวิภาคีได้

กระบวนการคัดสรรผู้เรียน

ในการรับสมัครนักเรียนทวิภาคี บริษัทจะเปิดรับสมัครล่วงหน้าอย่างน้อย 1 ปี ผู้สมัครทุกคนจะต้องผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการของบริษัทอย่างเข้มงวดตรงไปตรงมา ซึ่งครูฝึกจะร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย ในการคัดเลือกจะดูความสนใจและความสามารถทำงานกับ BMW ได้ อีกทั้งมีความยืดหยุ่นปรับตัวได้และพร้อมรับการพัฒนาอยู่เสมอ ซึ่งครูฝึกจะต้องมีศิลปะในการคัดเลือกอย่างยิ่ง ทั้งนี้ผู้ได้รับสิทธิพิเศษเป็นนักเรียนทวิภาคีของ BMW บ้างแต่เป็นจำนวนน้อย เช่น เป็นลูกหลานของตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ BMW แต่อย่างไรก็ตามหลังจากที่เป็นนักเรียนทวิภาคีแล้ว ทุกคนจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เหมือนกัน ซึ่งนักเรียนจะต้องทำสัญญาฝึกกับบริษัทรายละเอียดในสัญญาตามที่หอการค้ากำหนด สำหรับศูนย์ฝึกที่มิวนิค ในปี พ.ศ. 2546 รับนักเรียนทวิภาคีใหม่จำนวน 256 คน

การเรียนการสอน

เมื่อนักเรียนผ่านการทำสัญญาเป็นช่างฝึกหัดของ BMW จะมีครูฝึกประจำตัวเป็นผู้ดูแลตั้งแต่เริ่มเป็นนักเรียนทวิภาคีจนสำเร็จการศึกษา ครูฝึกเป็นผู้ทำแผนการเรียนให้นักเรียนในความดูแลทุกคน รวมทั้งติดตามการเรียนของนักเรียนให้ดำเนินไปตามแผนการเรียนที่วางไว้ โดยเมื่อเริ่มเข้าเป็นนักเรียนทุกคนจะได้รับคู่มือการเรียน 1 เล่ม ซึ่งนักเรียนจะต้องปฏิบัติตามคู่มือ และเขียนรายงานรายวันว่าทำอะไรบ้าง เพื่อเป็นหลักฐาน (portfolio) การเรียนว่าตลอดระยะเวลาการฝึกงานได้เรียน/ปฏิบัติอะไร เมื่อไร กับใคร ผลการเรียนเป็นอย่างไร ซึ่งครูฝึกจะใช้คู่มือนี้ติดตามผลการเรียนของนักเรียนแต่ละคน

ในการจัดเรียนการสอน นักเรียนทวิภาคีจะได้เรียนวิชาพื้นฐานร่วมกันก่อนเป็นเวลา 8 เดือน แล้วไปเรียนที่โรงเรียนอาชีวศึกษา 13 อาทิตย์พร้อมกัน แล้วกลับมาเรียน

ในบริษัท แยกไปเรียนตามสาขางานต่าง ๆ ตามแผนที่วางไว้ ซึ่งในการเรียนและฝึกปฏิบัติ จะเวียนไปตามฐานงานต่าง ๆ จนครบทุกฐาน ตามแผนการเรียนของแต่ละคนจนครบทุกวิชา ใช้เวลาประมาณ 3½ ปี ในการเรียนจะมีทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ ซึ่งทางบริษัท จัดห้องเรียนภาคทฤษฎีอยู่ติดกับห้องปฏิบัติการ เพื่อความสะดวกในการเรียนการสอน ในห้องปฏิบัติการจะมีการแสดงผลงานของนักเรียนเพื่อเปรียบเทียบข้อดีและข้อผิดพลาด และในแต่ละฐานนักเรียนจะได้ปฏิบัติงานจริง

ในการฝึกปฏิบัติของนักเรียนทวิภาคีตั้งแต่ชั้นปี 2 ขึ้นไป จะได้ฝึกจากการทำงานจริงผลิตชิ้นส่วนหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ของรถยนต์ตามใบสั่งซื้อ ซึ่งทางบริษัทตั้งเป้าการผลิตไว้ไม่ต่ำกว่า 400,000 ยูโรต่อปี การที่บริษัทตั้งเป้าการผลิตไว้ เพื่อเป็นการฝึกนักเรียนให้เรียนรู้ตามแบบชีวิตจริง ที่ต้องมีการวางแผนเป้าหมายการผลิตไว้ และต้องปฏิบัติตามเป้าหมายที่วางไว้ มิฉะนั้นแล้วการดำเนินธุรกิจ อาจจะประสบความล้มเหลว ซึ่งครูผู้ฝึกจะต้องควบคุมการผลิตของนักเรียนให้ได้ตามเป้าหมายที่บริษัทกำหนดไว้ โดยจัดการประชุมเพื่อประเมินผลการผลิตทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เป็นระยะ ๆ ทุก 2 เดือน เพื่อจะได้มีเวลาหาสาเหตุและแก้ปัญหาได้ทันท่วงที หากพบว่าไม่สามารถผลิตได้ตามเป้าหมาย ซึ่งรายได้จากการผลิตของนักเรียนจะสมทบเป็นส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมวิชาชีพ

นอกจากการฝึกปฏิบัติจากการผลิตสินค้าของบริษัทแล้ว นักเรียนทวิภาคีชั้นที่ 3 จะต้องทำ project เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการฝึกอบรมอาชีพ ซึ่งบริษัท BMW จำกัด (มหาชน) เปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการคิดและสร้างสรรค์ทำ project ทั้งนี้บริษัท จะให้การสนับสนุนเต็มที่ทั้งค่าวัสดุ และการอำนวยความสะดวกในเรื่องอุปกรณ์และเครื่องมือที่ต้องใช้ในการทำ project ซึ่งใน project หนึ่งอาจจะร่วมกันหลายแผนกได้ ในการศึกษาดูงานครั้งนี้ผู้เขียนได้มีโอกาสชม project หนึ่งซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันของนักเรียนแผนกช่างโลหะ ช่างยนต์ และช่างอิเล็กทรอนิกส์ สร้างรถ BMW ที่มีรูปร่างที่แปลกไปจากรถยนต์ BMW ที่เคยเห็นมาก่อน คือเป็นรถยนต์ 2 ตอน ตอนหน้ามีลักษณะเป็นรถแก่งสปอร์ต หู สวยงาม มีขนาดเล็กกะทัดรัด แต่ตอนท้ายรถมีลักษณะเป็นรถกระบะ (pick up) สามารถใช้บรรทุกของได้ สีเหลืองสดใส ซึ่ง Concept ในการสร้างรถคันนี้แตกต่างจากรถยนต์ BMW โดยทั่วไปอย่างสิ้นเชิง จากการสอบถามครูผู้ฝึกว่ารูปแบบของรถคันที่นักเรียนคิดและสร้างขึ้นมานี้ จะนำมาเป็นต้นแบบในการการผลิตเพื่อการค้า

หรือไม่อย่างไร ครูผู้ฝึกชี้แจงว่าการที่นักเรียนซึ่งอยู่ใน วิทยาลัยอาชีวศึกษาแบบรถที่มีลักษณะเช่นนี้ อาจจะเป็นการแสดงออกซึ่งแนวโน้มลักษณะรถยนต์ที่เขาต้องการ ดังนั้นฝ่ายวิจัยของบริษัทจะทำการศึกษาความสนใจของตลาดก่อน หากเป็นที่สนใจก็จะพัฒนาเป็นต้นแบบในการผลิตเพื่อการค้าต่อไป และสำหรับรถคันนี้ทางบริษัทจะเก็บไว้ให้นักเรียนรุ่นหลังดูเป็นตัวอย่าง

สวัสดิการและการรับเข้าทำงาน

BMW จัดสวัสดิการให้แก่ช่างฝึกหัด เช่น ชุดฝึก อุปกรณ์การเรียน และช่างฝึกหัดจะได้รับเงินเดือนระหว่าง 680 - 780 ยูโรต่อเดือน ซึ่งแตกต่างกันตามชั้นปี อีกทั้งไม่มีสัญญาผูกมัดว่าเมื่อเรียนจบแล้วต้องทำงานกับบริษัท BMW จำกัด (มหาชน) โดยปกติบริษัทจะรับผู้สำเร็จสาขาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทางอุตสาหกรรมเข้าทำงาน 100 % ส่วนสาขาอื่นจะรับตามตำแหน่งที่ว่างประมาณ 80 % ของผู้สำเร็จ ผู้ที่ไม่ได้รับการบรรจุส่วนใหญ่จะรอทำงานกับ BMW มีบ้างที่ไปทำงานกับบริษัทอื่น เนื่องจาก BMW เป็นบริษัทที่มีชื่อเสียงธุรกิจมั่นคงมาช้านาน อีกทั้งมีระบบการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาพนักงานอย่างต่อเนื่อง เพราะ BMW ตั้งเป้าหมายว่าจะเป็นผู้ดำเนินการฝึกอบรมอาชีพ

เส้นทางสู่การเป็นผู้นำในการฝึกอบรมอาชีพ

บริษัท BMW จำกัด (มหาชน) ให้ความสำคัญต่อการการฝึกอบรมอย่างยิ่ง เพราะเชื่อว่าการสร้างและพัฒนาพนักงานให้มีคุณภาพเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่จะทำให้ธุรกิจของบริษัทเจริญก้าวหน้ามั่นคงตลอดไป โดยตระหนักว่านักเรียน**ทวิภาคีในวันนี้คือผู้บริหารในอนาคต** จึงมีแนวปฏิบัติในการ ฝึกอบรมดังนี้

1. สร้างความเข้าใจว่าการฝึกอบรมอาชีพมีความเป็นมาอย่างไร และสำคัญต่อบริษัทอย่างไร โดยมุ่งเน้นอนาคตจากปัจจุบันของ BMW และตระหนักว่า**การผลิตอนุชนรุ่นหลังเป็นการสร้างผู้รับมรดกตกทอดที่จะมาดูแล BMW** ต่อไป

2. สร้างเจตคติ ค่านิยม ของการทำงาน โดยชี้ให้เห็นว่า BMW จะเป็นหนึ่งใน**ในการผลิตรถยนต์ได้** จะต้องมีการมีพนักงานที่มีคุณภาพอันดับหนึ่งก่อนเท่านั้น และจะต้อง

เป็นนายจ้างที่สามารถ จูงใจพนักงานให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปฏิบัติตามหลักการดำเนินงาน 4 ประการคือ **Great Company, Great Job, Great Balance and Great Pay** โดยมีคติประจำบริษัทว่า **Let's move: ก้าวต่อไปด้วยกัน**

ค่านิยมในการทำงาน BMW คือ มุ่งเน้นสมรรถนะในการทำงาน คุณค่าของงาน และภาพพจน์ของ BMW ค่านิยมนี้จะถูกสร้างตั้งแต่เริ่มเข้าเป็นนักเรียนทวิภาคีตามหลักการฝึกนักเรียนทวิภาคีของ BMW ซึ่งจากการ

สังเกตสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ที่ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าไปศึกษาดูงาน พบว่า บริษัทได้สร้างหรือตกแต่งไว้ให้สมาชิก BMW ทุกคนได้ตระหนักและเกิดความนิยมและภาคภูมิใจในภาพพจน์ ของ BMW ที่เป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป โดยการติดป้ายหลักการดำเนินงาน 4 ประการคือ **Great Company, Great Job, Great Balance and Great Pay** และคติประจำบริษัท **Let's move** ไว้ทั่วไปในตำแหน่งที่เหมาะสม นอกจากนี้อุปกรณ์ต่าง ๆ จะมีคำว่า **BMW** ติด ประดับไว้อย่างสวยงาม แม้กระทั่งซองเกลือ-พริกไทยในโรงอาหารยังมีคำว่า **BMW** ด้วย

3. กำหนดหลักการฝึกนักเรียนทวิภาคี คือ 1) ผู้เรียนจะต้องมีความรับผิดชอบสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม 2) ผู้เรียนจะต้องตระหนักในความเป็นปัจเจกบุคคล ความแตกต่างระหว่างบุคคล และความสามัคคีในหมู่คณะ รู้จักการอยู่ร่วมกัน รู้จักขอบเขตของตนเองและระลึกเสมอว่าการมาอยู่ ร่วมกันอาจจะล้ำเขตกันบ้าง ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งจากการอยู่ร่วมกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อไปในชีวิตการทำงานในภายภาคหน้า 3) ผู้เรียนจะต้องรู้จักทั้งสิทธิและหน้าที่ ต้องรู้ว่าตนเองมีสิทธิและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติอะไรบ้าง โดยไม่อ้างแต่สิทธิเพียงอย่างเดียวและไม่ปฏิบัติตาม หน้าที่ที่กำหนดไว้

4. ให้ความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะครูฝึกอย่างสม่ำเสมอ โดยทุก ๆ 5 ปี ครูฝึกจะต้องกลับไปทำงานในโรงงาน**เพื่อเรียนรู้ใหม่** ให้มีความรู้ที่ทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีตลอดเวลา นำความรู้ใหม่ที่ทันเหตุการณ์มาสอนนักเรียน ครูฝึกก็เหมือนกับแผนกพัฒนารุ่นใหม่จะหยุดนิ่งไม่ได้ต้องมีความยืดหยุ่นอยู่เสมอ อันจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาตนเองให้นักเรียนได้ปฏิบัติตาม

5. สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันว่า BMW จะเป็นผู้นำในการฝึก มีการคิดนวัตกรรมการฝึกอย่างต่อเนื่อง เช่น ให้โควตานักเรียนหญิงสายเทคนิคเพิ่มอีก 15 % เพื่อให้เกิดมุมมองที่แตกต่างเพิ่มขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาธุรกิจที่ในยุคโลกาภิวัตน์เน้นความหลากหลายของสินค้าและบริการ มีจัดโปรแกรมฝึกระหว่างชาติขึ้นเพื่อฝึกให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวทำงานนอกประเทศได้ โดยเปิดโอกาสให้เด็กชั้นปีที่ 2-3 ในประเทศเยอรมนีและประเทศอังกฤษแลกเปลี่ยนที่ฝึกซึ่งกันและกันเป็นเวลา 3 เดือน ซึ่งผู้เรียนที่ฝึกในระบบนี้จะได้ฝึกประสบการณ์ด้านภาษาจากสถาบัน Oxford ด้วย ดังนั้นเด็กจะได้รับประกาศนียบัตรด้านภาษาจาก Oxford อีก 1 ใบ เพิ่มเติม ขณะนี้มีผู้สำเร็จจากโครงการนี้ 50 คน และทางบริษัทมีโครงการขยายโปรแกรมการฝึกในระดับนานาชาติ ซึ่งเยาวชนรุ่นใหม่ที่จะรับเข้ามาเป็นนักเรียนทวิภาคีสนใจมาก

นอกจากนี้ยังมีจัดให้มีโครงการเรียนรู้แบบใหม่ E-Learning ทาง Internet และ Intranet นักเรียนและครูฝึกสามารถเข้าถึงข้อมูลใหม่ ๆ ได้ทันทีทันใด มีศูนย์บริการ E-Cafe ทั่วโลก เพื่อให้เด็กใช้ได้ระหว่างฝึก / พัก ซึ่งครูฝึกต้องสอนให้เด็กรู้จักใช้ Internet อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะว่ามีทั้งคุณและโทษ ซึ่งผลของโครงการนี้เป็นสร้างโอกาสให้ทั้งครูฝึกและนักเรียนรู้จักโรงงานและศูนย์ฝึกทั่วโลก สามารถไปทำงานได้ทุกโรงงานทั้งในและต่างประเทศ

6. กำหนดเป้าหมายสำคัญของการฝึกนักเรียนทวิภาคี คือโดยเฉลี่ยช่างฝึกหัดที่ฝึกจาก BMW จะต้องมีความภาพเหนือกว่าเด็กที่ฝึกจากที่อื่น

สรุป ข้อสังเกตจากการศึกษาดูงานที่บริษัท BMW จำกัด (มหาชน) ณ เมืองมิวนิคพบว่า บริษัทวางแผนพัฒนาธุรกิจให้มั่นคงอย่างยั่งยืน โดยใช้กลยุทธ์ที่สำคัญคือ การเป็นโรงงานแห่งการเรียนรู้ด้วยการสร้างพนักงานใหม่ที่มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างพนักงานซึ่งกันและกัน อีกทั้งมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างทันสมัยสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้ทั่วโลก รวมถึงมีการสร้างระบบการถ่ายโอนองค์ความรู้ที่สะสม มาตั้งแต่อดีต จากรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่องตลอดมา พร้อมทั้งมีการพัฒนานวัตกรรมกรรมการเรียนรู้อยู่เสมอ

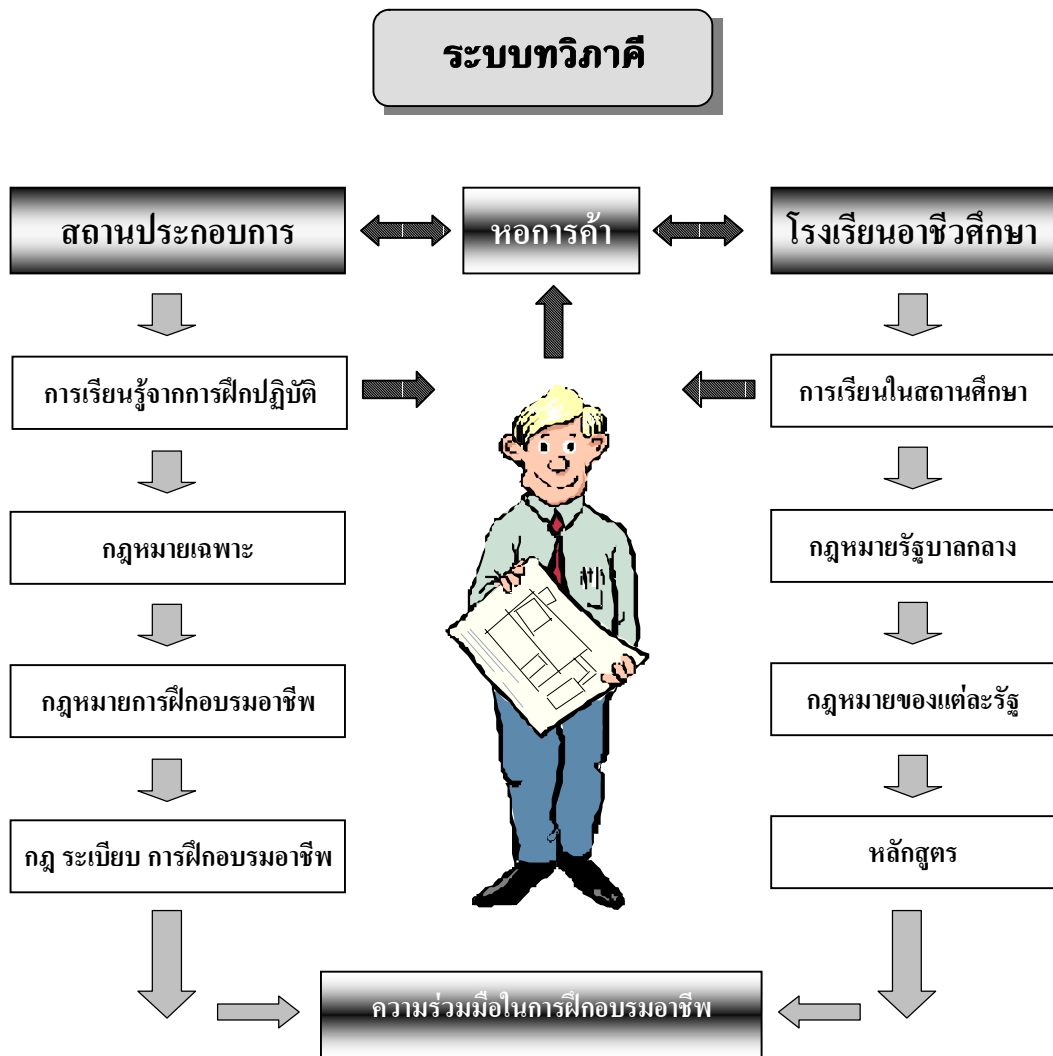
สรุปบทเรียน: การอาชีวศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะกำลังคนระดับกลางและนักเทคโนโลยี ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนภาคการผลิต อันเป็นหัวใจของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องมาจากการดำเนินการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 การเตรียมคนเพื่อประกอบอาชีพ โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วัยเด็กด้วยการปลูกจิตสำนึกว่าทุกคนต้องมีอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีความสุขตลอดชีวิต มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กนักเรียนประถมปลาย รู้จักโลกของอาชีพต่าง ๆ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมแนะแนว โดยครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมแรงงานของรัฐ สภาหอการค้า เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้นักเรียนได้สำรวจความถนัดและความชอบในการเลือกประกอบอาชีพของตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อการเข้าศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเภทและสาขาที่เหมาะสมกับอาชีพที่เลือก

ประการที่ 2 การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิภาพ มีปัจจัยสนับสนุนหลายประการดังนี้

1) ในการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ เกิดจากความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างสถานประกอบการและรัฐบาล (ภาพที่ 7) โดยสถานประกอบการใช้การฝึกอบรมนักเรียนทวิภาคี/ช่างฝึกหัด เป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างพนักงานใหม่ที่มีจิตวิญญาณผูกพันกับองค์กร รับผิดชอบต่อสังคม ให้ความสำคัญกับลูกค้าอย่างยั่งยืน โดยสร้างเป็นวัฒนธรรมองค์การในการถ่ายโอนความรู้และประสบการณ์ เป็นมรดกจากรุ่นสู่รุ่น ภายใต้บริบทที่รัฐบาลจัดสรรอย่างเอื้อประโยชน์ ทั้งในด้านกฎหมายและการวิจัยพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สถานประกอบการดำเนินการฝึกอาชีพให้เยาวชนได้อย่างสะดวกและมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งภายในประเทศและในระดับนานาชาติ

- ระยะเวลาการฝึกอบรม
- รายละเอียดการฝึกอบรมอาชีพ
- แผนการฝึกอาชีพตลอดหลักสูตร
- การทดสอบมาตรฐานฝีมือ

- ระยะเวลาการศึกษาในโรงเรียน
- หลักสูตร
- โปรแกรมการสอน
- ประกาศนียบัตร

ภาพที่ 7 ความร่วมมือในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

ที่มา: ดัดแปลงจากเอกสารประกอบคำบรรยาย (Herrmann, 2546)

2) หอการค้าของแต่ละอาชีพมีบทบาทสำคัญในการกำหนดสาขาวิชา และมาตรฐานคุณภาพการฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการอย่างแท้จริง และพัฒนาคุณภาพการฝึกอาชีพให้เข้ากับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งการจัดการฝึกอาชีพใหม่ ๆ ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง และทันการเคลื่อนไหวของตลาดแรงงานโลก

3) ในการฝึกอาชีพทุกสาขาวิชา ไม่ว่าจะ เป็นสาขาวิชาที่เกี่ยวกับช่างอุตสาหกรรม สาขาวิชาเกษตรกรรม หรือสาขาวิชาใดก็ตาม จะมีวิชาเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจการค้าประกอบอยู่ด้วยเสมอ โดยมีแนวคิดที่ผู้ผลิตต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตลาดของผู้บริโภค จึงจะสามารถพัฒนาสินค้าและบริการได้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคอย่างแท้จริง อันมีผลทำให้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดผู้บริโภค

4) สังคมของชาวเยอรมันให้ความสำคัญต่อการมีงานทำ และการมีความสามารถทำงานได้ตลอดชีวิต (employability) จะเห็นได้จากผู้ปกครองส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษาคือต่อในระบบทวิภาคี และมีระบบการศึกษา/ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองตลอดชีวิต (self-directed learning/training)

5) ผู้สำเร็จการศึกษาระบบทวิภาคี มีหลายช่องทางในการเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาที่สัมพันธ์กับการทำงาน เป็นการต่อยอดความรู้และทักษะในสายงานอาชีพของตน ช่วยให้มีโอกาสความก้าวหน้าในชีวิตการทำงานมากขึ้น

ประการที่ 3 การส่งเสริมการวิจัยพัฒนาการฝึกอาชีพ ถึงแม้ว่าเยอรมนีจะประสบความสำเร็จอย่างดียิ่งในการฝึกอาชีพ แต่รัฐบาลก็ไม่ได้นิ่งนอนใจ ยังส่งเสริมให้มีการวิจัยใน “เชิงรุก” อย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้น เช่น ตำแหน่งช่างฝึกหัดลดลง ตลอดจนการวิจัยเพื่อพัฒนาการฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสการทำงานในยุคการค้าเสรีที่แรงงานสามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานระหว่างประเทศได้

සුභසාගරය

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2547. **ข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ. : บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- ฉวี บุญคุ้ม. 2546. **โครงการแลกเปลี่ยนผู้ชำนาญการฝึกอบรมด้านอาชีวศึกษาระหว่างประเทศไทยและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี**. กรุงเทพฯ :สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- แสงศรี เกียรติพรีด. 2546. ล่ามประจำคณะศึกษาดูงาน. อธิบายเพิ่มเติม, 18 กันยายน 2546.
- DAAD Information Center Bangkok. 2546. **คู่มือศึกษาต่อในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี**. กทม.
- Der Bundesminister f?r Bildung und Wissenschaft. 2546. **Vocational Training Act Vocational Training Promotion Act**. เอกสารประกอบคำบรรยาย Rey, M. Lopez. หัวหน้าฝ่ายบุคคล บริษัท SIEMENS จำกัด (มหาชน). บรรยาย, ณ บริษัท InWEnt จำกัด เมืองมิวนิค, วันที่ 16 กันยายน 2546. (อัดสำเนา)
- Deutscher Industrie und Handelstag. 2001. **DUALE BERUFSAUSBILDUNG: Dual Vocational Training**. Bonn.
- Herrmann, A. 2546. หัวหน้าแผนกการพาณิชย์ สภาหอการค้าและอุตสาหกรรม (IHK) สำหรับ มิวนิค และอัมเพอร์บาวาเรีย (Industrie und Handelskammer fur Munchen und Oberbayern). บรรยาย, ณ สภาหอการค้าและอุตสาหกรรม (IHK) สำหรับ มิวนิค และอัมเพอร์บาวาเรีย, วันที่ 15 กันยายน 2546.
- Hollnberger (Herr). 2546. เจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกอบรมสถาบันการศึกษาแห่งบริษัทโครเนส จำกัด (มหาชน). บรรยาย, ณ สถาบันการศึกษาแห่งบริษัทโครเนสจำกัด(มหาชน) เมืองนอยเทรบาลิง, วันที่ 23 กันยายน 2546.

- Koller, (Herr). 2546. หัวหน้าฝ่ายฝึกอาชีพ สถาบันเพื่อการตลาดแรงงาน และการวิจัยอาชีพ ของสถาบันแรงงานแห่งสหพันธ์รัฐ (Institut für Arbeitsmarkt und Berufsforschung der Bundesanstalt). 2546. บรรยาย, ณ สถาบันเพื่อการตลาดแรงงานและการวิจัย อาชีพของสถาบันแรงงานแห่งสหพันธ์รัฐ (เมืองนูเรมเบิร์ก), วันที่ 22 กันยายน 2546.
- Kruche, T. 2004. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย Erlangen- Nürnberg. อธิบาย, ในงาน แนนวศึกษาต่อในยุโรป (European Higher Education Fair Bangkok 2004) ณ แอททีนี พลาซ่า กรุงเทพฯ, วันที่ 20 พฤศจิกายน 2547.
- Schader, O. 2546. หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์ ชาว และการตลาด สำนักงานแรงงานเมือง มิวนิค.บรรยาย, ณ สำนักงานแรงงานเมืองมิวนิค, วันที่ 17 กันยายน 2546.
- Stentzel, D. 2546. หัวหน้าศูนย์ InWEnt เมืองมิวนิค. บรรยาย ณ ศูนย์ InWEnt เมือง มิวนิค เยอรมนี, วันที่ 15 กันยายน 2546.
- Theunert, M. 2546. หัวหน้าฝ่ายการฝึกอบรมวิชาชีพ บริษัท BMW จำกัด(มหาชน) เมือง มิวนิค.บรรยาย, ณ บริษัท BMW จำกัด(มหาชน) เมืองมิวนิค, วันที่ 16 กันยายน 2546.
- Wenzel, Inge. 2546. Tutor ประจำคณะศึกษาดูงาน. อธิบายเพิ่มเติม, 18 กันยายน 2546.

อาชีวศึกษาพัฒนาชาติ: บทเรียนจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ร.ต.อ. ดร. วรเดช จันทรศร	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร. ลีริพร บุญญานันต์	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
ดร. สุทธศรี วงษ์สมาน	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา
นางสาววัฒนา อาทิตย์เที่ยง	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา
นางสาวเพ็ญศรี อรุณรุ่งเรือง	หัวหน้ากลุ่มนโยบายและแผนการผลิตและพัฒนา กำลังคน สำนักนโยบายและแผนการศึกษา
รศ. ดร. ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล	อาจารย์ประจำภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ดร. นฤมล ศรารพันธ์	อาจารย์ประจำภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

นางสาวนวลจันทร์ ปุยะกุล

ผู้เขียนและจัดทำรายงาน

นางสาวนวลจันทร์ ปุยะกุล

ผู้ประสานงาน

นางสาวดวงทิพย์ วิบูลย์ศักดิ์ชัย